СВОБОДА
LIBERTY
Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза".

Рôкъ XI. Скрентонъ, Па., Четверъ 5-го Падолиста, 1903. Число 45. — Vol. XI. Scranton, Pa., Thursday, November 5, 1903. No. 45.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Падолистъ.

5	Ч.	† Якова ап. бр. Госп.
6	П.	Ареты, Атаназія
7	С.	Маркіяна
8	Н.	22 по Сош. Димитрія Вм.
9	П.	Нестора
10	В.	† Параскевія
11	С.	Анастазія

— **Малорускій** клюбъ політичный сітізенôвъ въ Ансоніи, Конн. вôдбувъ доpôчнй зборы дня 11. м. м. въ церковнôй гали. Клюбъ сей дрѣмавъ вôдъ пару лѣтъ, та наразъ протерши очи давъ знакъ житя. Предсѣдателемъ на рôкъ слѣдуючій выбрано п. Андрея Подбережняка, секретаремъ п. Димитрія Сидоряка а касіеромъ п. Григорія Журава. Клюбъ числить теперь 39 членôвъ. Вкладка мѣсячна членôвъ стоить лишь 15 цт. На сихъ зборахъ рѣшено вынаймити для клюбу вôдповѣдну галю, въ котрôй члены моглибы сходити ся на всякôлну поговôрку, читане часописей и на забавы.

Обсерваторъ.

— **Страшна** судьба стрѣнула родину Урбанôвъ зô Ставника, сяніцкои стол. на Угорщинѣ. Старый Урбанъ скочивъ до студнѣ и втопивъ ся, его сына-одинака засуджено за убійство сусѣды на дожизненну вязницю, а стара Урбаниха такъ затужила за мужомъ и сыномъ, що пôдпалила оногды свою хату и щезла безъ вѣсти. Догадують ся, що нещасна вôдобрала собѣ житє въ розпуки.

— **Допись** зъ „Jersey City, N. J." котра була помѣщена въ ч. 39. Свободы стор. 3. п. Юрій Пôдсадочный не писавъ.

Редакція.

— **При** выборахъ до повѣтовои рады въ Сяноку (Галичина) перейшли зъ Русинôвъ: о. Поляньскій, о Полошиновичъ, д-ръ И скридкій та селяне Гухій и Патроникъ. Знакъ се, що тамошні братя-Лемки держать добре.

— **Бразилійскій** парляментъ ухваливъ 100 тысячь долярôвъ першои нагороды на конкурсъ бальонôвъ и машинъ до лѣтаня, якій мае рѣшити ся 1904. року въ Ріо де Женейро. Вôдбудуть ся тамъ воздушни перегоны найзнаменитшихъ воздухоплавцѣвъ цѣлого свѣта.

— **Могилу** Сѣрки, славного запорожского войска, мають выкупити на власность народа. Сеся могила лежить въ екатеринославскôй губерніи, на Украинѣ, а находила ся доси въ приватнôй власности. Ажь А. С. Синявскій, заступникъ предсѣдателя екатеринославскои архивнои комісіи, занявъ ся придбанемъ фонду на еи выкупно. Дорогою складокъ зложено вже на сю цѣль 500 рублѣвъ. Коло могилы мае такожь побудувати ся домокъ для публики, яка интересуе ся памятниками нашои минувшины и вôдвѣдуе могилу славного борця за волю Украины.

— **Высшій** судъ въ Бруклинѣ, Н. Й. порѣшивъ оногды, що учительки, котрй вôддали ся, не мають права учити дальше въ публичныхъ школахъ. Однымъ Парасю тѣшь ся... якъ є мужь то нема посады.

— **Департаментъ** скарбу у Вашингтонѣ оповѣстивъ, що появились фальшивй 5-доляровй банкноты. Всѣ они пôдроблени на банкъ въ Lynn, Mass.

— **Банкъ** въ Бортонъ, Кан. обокрали невыслѣдженй доси злодѣѣ зъ цѣлои готовки въ сумѣ кôлька найцять тысячь долярôвъ. Злодѣѣ вломали ся до банку въ ночи и розбили касу динамітомъ.

— **Доносять** намъ зъ грибôвского повѣта, що тамъ пануе межь худобою пыскова и ратична пошесть. Ярмарки на худобу замкнено въ цѣлôмъ повѣтѣ, наслѣдкомъ чого грозить нашимъ Лемкамъ велика нужда, бо не можуть купити анѣ продати худобы.

Ту лежить причина, що еміграція до Америки росте зъ того повѣта чимразъ бôльше. Деякй лемкôвскй села такъ вылюдняють ся послѣдними часами, що зъ загального числа ихъ жителѣвъ й половины не лишае ся.

— **Ненаѣсный** нафтовый тростъ знову пôдвысшивъ цѣну нафты о 1 центъ на гальонѣ. Живцемъ дере скôру зъ народа.

— **Богатй** поклады золота вôдкрыли коло мѣста Гемілтонъ, въ Монтенѣ. Золота руда находить ся тамъ пôдъ поверхнею землѣ, на просторони 1200 квадратовыхъ стôпъ. Тона руды видае за 25, 107 и 1000 долярôвъ чистого золота.

— **Загальный** страйкъ складачѣвъ выбухъ въ Москвѣ. Ст айкеры домагають ся бôльшои платнѣ и скороченя добы праці.

Страйкуе загаломъ 3000 складачѣвъ.

— **„The Literary Digest"** (30 Lafayette Place, New York) подае въ своимъ выданю зъ 24 Октобра с. р. коротенькій змѣстъ статѣ про „Панславізмъ", надрукованои въ „Ruthenische Revue".

— **Чи** соціялісты суть ворогами Христіяньства? На зъѣздѣ нѣмецкихъ соціялдемократôвъ въ Дрезнѣ принято резолюцію, въ силу котрыхъ тіижь домагають ся цѣлковитого роздѣлу церкви вôдъ державы. Домагають ся, щобы въ публичныхъ школахъ не учили релігіи, але щобы учили етики; щобы науку релігіи не учити дѣтей понизше 16 лѣтъ и щобы старати ся о усунене забобонности черезъ розширюване просвѣты. Деякй зъ отсихъ жадань вже сповненй въ Сполученыхъ Державахъ. До партіи соціялдемократичнои въ Нѣмеччинѣ зачисляе себе споре число тамошныхъ священикôвъ. Въ Америцѣ е такожь священика межь соціялістами, особливо протестантскій, хотяй трафляють ся межь ними и священики римо-католицкй, якъ примѣромъ МекГрейді, которого брошура „Соціялізмъ и робôтниче питане" була свого часу переложена на руске и друкована въ „Свободѣ".

— **Люде** ѣдять бôльше якъ треба, а те надмѣрнеи нерозумне ѣджене приносить бôльше шкоды якъ пожитку. Щобы выпрактиковати скôлько чоловѣкъ повинентъ ѣсти для удержаня потрѣбнои силы и здоровля міністерство войны выбрало 12 здоровыхъ воякôвъ и буде на нихъ робити пробы черезъ 9 мѣсяцѣвъ.

— **Нѣмецке** правительство выбудовало недалеко Берліна желѣзницю електричну, котра робить 125 миль на годину. Є се до сего часу найбыстрѣйша желѣзниця на свѣтѣ.

— **Вôдъ** дня 1 ого вересня с. р. зложено на будову Руско-народного театру у Львовѣ около 3 тысячѣ 500 коронъ. Добровôльнй датки пливуть, якъ бачимо, досить обильно, та на жаль лишень зъ Галичины и Украины. Зъ американьскихъ Русинôвъ нѣхто не давъ доси на ту цѣль анѣ одного цента, хочь ту о многоже лѣпше за грошѣ, чимъ у старôмъ краю.

Експльозія льокомотивы лучила ся на шляху желѣзницѣ „Пенсильвенія" недалеко Ланкастеръ, Па. и убила двохъ людей зъ обслуги а двохъ тяжко покалѣчила. Сила експльозіи була такъ велика, що гальмôвника Свингліра кинула на 60 стôпъ вôдъ мѣсця катастрофы.

— **Словакъ** Юрій Брадовскій приѣхавъ сими днями зъ Угорщины до Гомстедъ, Па. лишь на те, щобы пôмстити ся на своимъ земляку и товаришу, Михайлови Кечко. Ходило о се, що Кечко оженивъ ся зъ его любовницею. Приѣхавши до Гомстедъ, Брадовскій пôйшовъ до мешканя свого суперника и тамъ пробивъ его ножемъ. Коли Кечко упавъ облитый кровію, а въ домѣ счинила ся метушня, убійникъ вспѣвъ утечи и доси его не зловили. Рана Кечки е тяжка.

— **Вôспа** появила ся въ Алегені Сити, коло Питсбурга, Па. и починае лютувати зъ цѣлою силою. Доси сконстантовано кôлькадесять случаѣвъ занедужаня.

— **Театръ** „Джірердъ Евню" въ Филаделфіи, Па. згорѣвъ минувшого тыжня до нащадку. Шкода выносить 1200 тысячь долярôвъ; зъ людей на щасте нѣхто не втративъ житя.

— **Жертвою** загадочного злочину упала въ Алентавнъ, Па. гарна, 21-лѣтна панна Мейбл Г. Бектелъ. Єи трупа, зъ розбитою чашкою, привезло оногды около 1-ои годины въ ночи двохъ незвѣстныхъ людей и лишило при входѣ до пивницѣ, пôдъ помешкане еи родичѣвъ. Мати убитои дѣвчины бачила ихъ зъ вôкна першого поверха якъ заѣхали и несли щось зъ вôза, але не догадувала ся, що се бувъ трупъ еѣ дочки. О скôлько можна суди ти зъ деякихъ знакôвъ, панну Бектелъ знасилено, а вôдтакъ позбавлено житя. Власти слѣдять за убійниками и, якъ доносять англійски дневники, вже впали на ихъ слѣдъ.

— **Одного** мужа въ Будапештѣ на Угорщинѣ, покинула жѣнка и нѣякъ не хотѣла зъ нимъ жити. Оногды стрѣнувъ вôнъ еѣ случайно на улици и почавъ просити, щобы вернула до него, а коли она рѣшучо вôдмовила, вôнъ обнявъ еѣ и вôдкусивъ нôсъ. Напра сного мужа увязнено, а жѣнцѣ нôсъ назадъ пришили лѣкарѣ.

— **Отворене** „Лемкôвского Банку" въ Новôмъ Санчи вôдбуло ся дня 3. м. м. при численнôй участи новосандецкихъ и околичныхъ Русинôвъ. О. катехитъ Лехицкій вôдправивъ торжественне богослужене а опôсля довершивъ посвячене льокалю банку.

Голова надзираючои рады п. Яворскій выголосивъ гарну промову, въ котрôй указавъ на потребу и задачу сеи институціи та висказавъ надѣю, щоона при божôй помочи и довѣрю народа богато причинить ся до економічного пôднесеня Лемкôвщины.

По посвяченю банку вôдбуло ся посвячене нового будынку читальнѣ „Просвѣты". Новый будинокъ складае ся зъ двохъ кôмнатъ, зъ котрыхъ одна належить до найбôльшихъ салъ въ Н. Санчи такъ, що може служити на зборы, концерты и т. п. Пôсля посвяченя промовляли п. Яворскій, о. Лехитскій и др. а хоръ читальнѣ спѣвавъ патріотичнй пѣсни.

— **На** розѣ улицъ 95-ои и Бродвей въ Ню-Йорку заваливъ ся тунель зелѣничôй и убивъ 10 робôтникôвъ; 4 есть тяжко раненыхъ.

Ошуканй робôтники.

Однымъ зъ найбôльшихъ злочинôвъ е ошука робôтника на его заробку. Чесный пôтъ его чола и сльозы родины пôдливають ту сумку грошей, котру заробляе, а мимо сего находять ся лихй, безсовѣснй люде, що лишь ждуть нагоды, абы и се загарбати вôдъ него або ошукати его на зарôбку. Є се безпосередна крадѣжь. Посередною крадѣжею буде представляти робôтникови артикулъ меншои ваги, перекопуючи его що нема въ свѣтѣ нѣчого лѣпшого. Тринера Американьскій Еликсиръ Гôркого Вина, е специяльнымъ средствомъ на всѣ недуги жолудка. Робить ся зъ найлѣпшого калифорнѣйского вина и добôрныхъ зель. Дѣлае спасенно на жолудокъ и внутрености, улекшуе травлѣне, а тымъ самымъ запричиняе новои крови, множить число червоныхъ тѣлъ, есенцію житя и здоровля. Той препаратъ є вповнѣ чистымъ, природнымъ лѣкомъ и поживою. Удержить васъ и родину при добрôмъ здоровлю тай гуморѣ.

Повный складъ чистыхъ винъ для родинного и медикального вжитку.

На продажь у всѣхъ аптикахъ, або у фабриканта. Jos. Triner, 799 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Pilsen Sta.

ПАВЛА БЕРТА:

Дещо про звѣрята, ростины, камѣня и скалы.

Зъ англійского переклавъ **Ст. Макарь.**

[Дальше].

Обр. 173. Хрущъ [beetle].

Обр. 174. Блоха [flea — побôльшена].

Обр. 175 Пчола [bee].

Мухи (flies), хрущѣ (обр. 173), блохи (обр. 174) и пчолы (обр. 175), подлягають совершенному преображеню. Важки (dragon flies), комарѣ (обр. 176) и блощицѣ домовѣ (обр. 177) переходять тôлько часткове переображене. Писокъ комахи е вôдмѣнный вôдъ якогонебудь хребовця; еѣ щоки замѣсть порушати ся въ гору и долину, уложенѣ убôчно и порушають ся зъ правои стороны на лѣву.

Обр. 176. Комаръ [gnat — побôльшений].

Обр. 177. Блощиця домова [bedbug — побôльшена].

Обр. 178. Голова хруща [побôльшена], оглядана зô споду.

Гляньте на хруща и подивѣть ся добре на его сильнѣ щоки (обр. 178), котрыма придержуе и торощить другѣ комахи, якими кормить ся. Блощь ягодôвка (обр. 179), котра жие на листкахъ мае о много

Обр. 179. Голова блощи ягодôвки (побôльшена), оглядана зô споду.

Обр. 180. Кадовбъ мухи побôльшений.

Обр. 181. Голова блохи побôльшена.

слабшѣ щоки. Мухи мають коротке але сильне ссавце, котрымъ можуть выгôдно ссати. Блохи и блощицѣ мають острѣ присавцѣ (обр. 181), котрыми колють скôру и высисають кровь зô своихъ жертвъ. Мотыль мае ссавце кôнчате, звиваюче ся (обр. 182), котре розвивае и всаджае въ цвѣтки, щобъ зъ нихъ выссати солодощѣ.

Комахъ е велика безлѣчь вôдмѣнъ; обчислено ихъ понадъ сто пятьдесять тысячь вôдмѣнъ.

Декотрѣ комахи суть пожиточнѣ якъ прядка шовковикъ (silk-worm), пчола и т. д., але суть и дуже шкôдливѣ якъ гусѣльницѣ, блощѣ ягодôвки, скакуны и богато другихъ.

Обр. 182 Голова мотыля [побôльшена].

Обр. 183. Фильоксера безкрила [сильно побôльшена].

Обр. 184. Фильоксера крилата (сильно побôльшена).

Найнебезпечнѣйшою и найшкôдливѣйшою комахою е такъ звана ростинна вошь, уроженець Америки, котру перенесено до Франціи тому двайцять кôлька рокôвъ. Звуть еи загально фильоксера (обр. 183). Она такъ маленька що ледви еи очима доглянути можна. Жие она на корѣнцяхъ винограду, котрѣ ссе а въ той способъ виноградъ поволи всихае а по трехъ або четирохъ рокахъ гине цѣлковито. Розмножуе ся зъ нечуваною скоростію, а молодѣ, безъ крилъ комахи міліонами вандрують попôдъ землю, шукаючи новои добычи. Кромѣ фильоксеры безъ крилъ е ще фильоксера зъ крилами (обр. 184), котра міліонами обсѣла бôльшу часть виноградной землѣ въ полудневôй Франціи. Розумѣе ся, що люде стараютъ ся нищити ту шкôдливу комаху всѣми можливыми силами.

45. Павуки. Теперь станемо говорити про павуки (обр. 185). Якъ мы вже згадували, всѣ они мають по вôсѣмъ нôгъ. Голова и груди злученѣ въ одно тѣло, до котрого е прикрѣпленыхъ вôсѣмъ нôгъ. Крилъ не мають нѣколи.

Обр. 185. Павукъ [spider].

Павуки, такъ званѣ загально, мають въ своимъ нѣбы то писку ѣдькѣ гачки (обр. 186), котрыми колють, обезсилюють и убивають комахи, за котрыми пантрують.

Обр. 186. Ѣдьки гачки павука (побôльшенѣ) и груди, де прикрѣпленѣ вôсѣмъ нôгъ.

Обр. 187. Скорпія (scorpion). Ѣдьке мѣсце знаходить ся въ кôнци хвоста. Довгота три цалѣ.

Обр. 188. Сверблякъ (itch), маленькій павукъ, невидимый для ока. Огляданый зô споду.

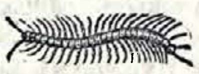
Въ Полудневôй Америцѣ суть павуки завбôльшки великого пальця, котрѣ суть въ силѣ хопити пташатко и зассати его на смерть. Такои самои величины е такожь павукъ-тарантуля зô Злученыхъ Державъ, котрого укушене е небезпечне навѣть для чоловѣка.

Бôльша часть павукôвъ мае на кôнци кадовба приладъ до снованя павутины. Устроюе еи прямовѣсно помѣжъ галузями, стовпами, мурами и т. д. Напередъ суче простѣ нитки, котрѣ сходять ся мовь лучѣ кола въ осередку. Потôмъ завивае нитки заточковато (спірально), черезъ що повстае сѣть. Коли необачна комаха въ лету ударить въ розпяту сѣть, замотае ся въ нѣй, и чимъ бôльше мече ся, тымъ сильнѣйше заплутуе ся, такъ, що не може утечи. Тымь часомъ павукъ кидае ся на жертву, осиляе еи на скоро новою пряжею, мовь бы узами, пробивае гачками и выпливаючою зъ нихъ ѣдею опаморочуе, почѣмъ ѣѣ высисае и по кидае на послѣдку трупа.

Въ теплыхъ краяхъ, въ сухихъ мѣсцяхъ пôдъ камѣнями, находять ся подовгатѣ сотворѣня, похожѣ въ дечѣмъ на павуки. Ихъ щоки суть ножицеватѣ; павутиня не снують а ѣдьный приладъ находить ся у нихъ при кôнци хвоста замѣсть въ писку якъ се е у павукôвъ. Тѣ сотворѣня звуть ся скорпіями (обр. 187). Уколене скорпіи е небезпечне для чоловѣка а для малыхъ звѣрятъ навѣть смергельне.

Гидка хороба, звана сверблякомъ або коростою походить вôдъ дуже маленького звѣрятка (обр. 188), подôбного до павука, котре вгризуе ся въ скору въ мѣсцяхъ нѣжнѣйшихъ пр. межи пальцями и точить въ нѣй хôдники, справляючи гидке оприщене (коросту). Не належить дотикати короставого, бо легко можуть сверблякы, лазячѣ по скôрѣ хорого передôстати ся на здорового и его набавити хоробы. Давнѣйшими часами люде гадали, що короста походить зъ крови и вôдповѣдно до того лѣчили еи, розумѣе ся. безъ успѣху. Теперь мы знаемо напевно, що причиною тои хоробы суть дробненькѣ, невидимѣ комашки пôдъ скôрою. Коли помастити тѣло сѣрчаною мастею хорота уступить. Зъ того бачите, якъ ужиточною е всяка наука навѣть про такѣ маленькѣ истотки якъ сверблякы.

46. Ногастки. — Такъ званѣ ногастки або стоноги мають найбôльше по двайцять паръ нôгъ (обр. 189). Голова въ нихъ замѣтна вôдъ прочого тѣла, котре зложене зъ обручокъ, до котрыхъ прикрѣпленѣ ноги по однôй або двѣ парѣ. Ногастки суть до певнои мѣры ѣдкѣ, бо, коли переповзуть черезъ тѣло, спричинюють бôль.

Об. 189. Ногастокъ (milleped).

47. Скаралупники. — Всѣ тѣ перстеняки, про котрѣ мы доси говорили жиють на суши. Противно рѣчный ракъ (обр. 190), морскій ракъ (обр. 191) и звѣрята на нихъ похожѣ жиють по найбôльшôй части въ

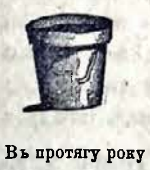

Обр. 190. Рѣчный ракъ (Crayfish).

Обр. 191. Морскій ракъ (crab).

водѣ. Для ихъ скаруповатои скôры звуть ся скаралупниками.

48. Хробаки. — Тѣ звѣрята не мають выразнои головы анѣ нôгъ а замѣсть нихъ мають декотрѣ лишень недонôжя т. е. недостереженѣ ґудзы, за помочію котрыхъ порушають ся. Передный такъ званый головный конець тѣла е стонченый и осмотреный ротомъ, у декотрыхъ ссавцемъ.

Земну глисту знае майже кождый. А еслибы мы еи перетяли на двое и вложили обѣ половины до вазоника (обр. 192), наповненого вохкою землею, то побачилибисьмо по роцѣ, що зъ тыхъ двохъ половинъ выросте двѣ глисты. Голова буде рости зъ того конця, де бувъ нѣбы хвôстъ а хвôстъ поросте зъ того втятого кôнця.

Обр. 192. Въ протягу року зъ двохъ половинъ глисты выросте двѣ.

Обр. 193. Ссавце пявки (оглядане зô споду).

Пявки мають певного рода ссавце (обр. 193) за помочію котрого ссуть. Пявки, котрыхъ уживають люде, мають досить сильнѣ зубы, щобы перегризти людску скôру.

Такъ глисты якъ и пявки проживають на суши, въ плинучôй и соленôй водѣ. Декотрѣ хробаки прилаждують собѣ земнѣ або камѣннѣ торбинки, въ котрыхъ жиють.

Суть глисты, що жиють въ кишкахъ бôльшихъ звѣрятъ и тѣ суть бѣлѣ. Люде такожь не суть вôдъ нихъ вôльнѣ. Дуже займавымъ а небезпечнымъ хробакомъ е солітерь (обр. 194) и доходить инодѣ до 20 лôктѣвъ довготы. На самôмъ кôнци хробакъ тôй мае маленьку головку з ссавцями и гачками. Те все можна бачити лишь при помочи побôльшаючого скла.

Обр 194. Солітерь (tapeworm).

Солітерь жие въ кишкахъ чоловѣка и стае причиною неразъ дуже болестныхъ припадкôвъ. Вôдповѣдными средствами можна солітера зôгнати, але доконче потрѣбно, щобы притôмъ вôдôйшла головка, бо инакше все вôдновлюе ся зъ неи. Чоловѣкъ може дôстати солітера, коли спожие недобре зварену або спечену свинину. Псы можуть такожь мати солітера. Щобъ чоловѣкъ мôгъ встеречи ся передъ солітеромъ не повиненъ ѣсти недобре звареного або спеченого мяса.

Тому 50 рокôвъ вôдкрили малесенького хробачка, невидимого для люцкого ока, котрый такожь проживае въ свинячôмъ мясѣ а зве ся **трихина** (обр. 195). Найбôльше розповсюдненый той хробачокъ въ Нѣмеччинѣ.

Коли хто зъѣсть мясо свиняче зъ трихинами недобре зварене, тогдѣ маленькѣ хробачки, котрыхъ е множество, кладуть въ кишкахъ яйця; коли выклюють ся зъ яець розбѣгають ся по цѣлôмъ тѣлѣ и спричиноюють невиносимый бôль, горячку а часто и смерть. Тѣ паразиты не пошкодили бы чоловѣкови, если бы мясо было добре зварене або спечене.

Обр. 195. Кусникъ мяса зъ трихинами сильно побôльшеными. Малѣ хробаки сидять въ мязахъ мяса а другѣ показанѣ окремо.

Змѣстъ перечитаного.

(Перстеняки).

1. Звѣрятка, пôдъ назвою перстеняки, выглядають такъ, немовь бы ихъ тѣла були зложенѣ зъ ряду перстенцѣвъ.

Перстеняки дѣлять ся на: павуки, ногастки, скаралупники и хробаки.

2. Комахи. Всѣ комахи мають по шѣсть нôгъ.

3. Декотрѣ зъ нихъ переходять переображеня бôльше поплутанѣ якъ переображеня жабъ.

4. Прим. мотиль, коли выйде зъ яйця, е гусѣльницею. Коли гусѣльниця кôль каразôвъ злѣнить свою скôрку, немовь засипляе и стае куклою. Зъ тои куклы по якôмсь часѣ выходить мотиль. Таке переображене зве ся совершенне.

5. Мухи, хрущѣ, блохи и пчолы переходять совершене переображене. Скакуны, важки, комарѣ и блощицѣ переходять несовершене переображене.

6. Комахôвъ е незлѣчима сила вôдмѣнъ — обчислено ихъ щось на 150 тысячь.

7. Фільоксера е комахою ледви видимою для нашого ока. Она жие на корѣнцяхъ винограду и доти ихъ высисае ажь виноградъ не згине.

8. Павуки. — Павуки мають по вôсѣмъ нôгъ; въ своимъ нѣбы то писку мають ѣдькѣ гачки, котрыми колють, обезсилюють и убивають комахи, за котрыми пантрують. На кôнци кадовба е у нихъ приладъ до снованя павутиня.

9. Въ теплыхъ краяхъ жиють сотворѣня, похожѣ на павуки, званѣ скорпіями. Уколене скорпіи е досить небезпечне.

10. Сверблякъ, мале звѣрятко, невидиме для нашого ока, а подôбне до павука, залѣзши пôдъ людску скôру, спричиняе хороту, звану коростою або сверблякомъ.

11. Ногастки. — Ногастки мають богато нôгъ. Ихъ тѣло зложене зъ перстенцѣвъ.

12. Скаралупники. — Скаралупники (раки и т. д.) жиють по бôльшôй части въ водѣ. Ихъ скôра е скаруповата и звôдси ихъ назва.

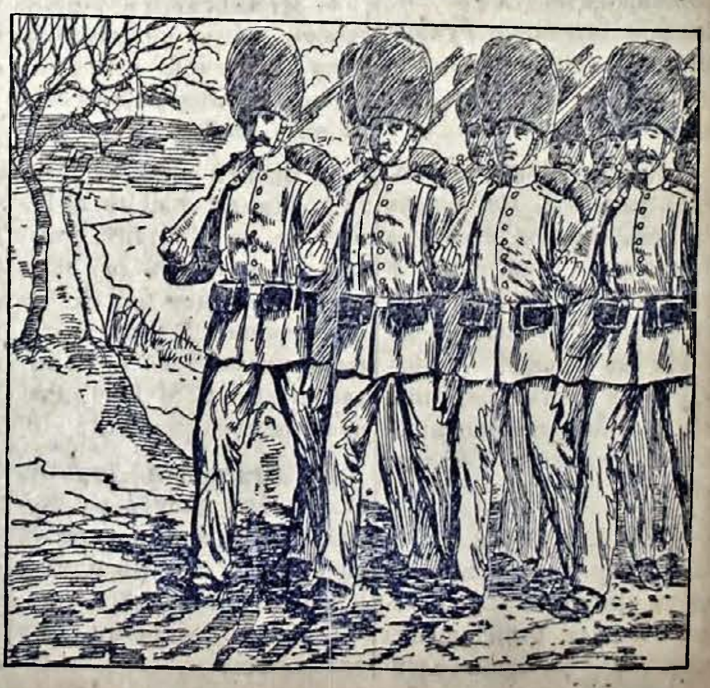
13. Хробаки. — Коли перетяти земну глисту на двое и полишити еи въ вохкôй земли, то въ протягу року можна знайти двѣ глисты.

14. Солітерь е небезпечный для людей.

15. Трихина, маленькій хробачокъ, невидимый для люцкого ока, проживае въ свинячôмъ мясѣ. Щобъ знищити трихину потреба мясо добре переварювати або перепѣкати.

(Конець буде).

Загадка.

Де есть капітанъ вôдъ тыхъ вояковъ и коза?

ДОПИСИ.

Зъ McKees Rocks, Pa.

Не разъ можна було вже чути, що на тôмъ або на иншôмъ плейзѣ народъ збаламученый росийско-московскими агентами перейшовъ на цареславіе. Але щобы було оголошено якъ оно ся то стало и якими дорогами до того прийшло, то мало где було о тôмъ чути. Щобы весь загалъ довѣдавъ ся, о тихъ дияволськихъ махінацияхъ и мавъ примѣръ якъ въ такихъ хвиляхъ поступати и бути приготованымъ, тому я знаючи о минувшихъ подѣяхъ якъ и теперѣшныхъ вôдносинахъ ту въ околици Питсбурга, чуюсь бути обовязанымъ подати до прилюдной вѣдомости правдивѣ факты о недѣлованю царскои вѣры помѣжь нашимъ темнымъ народомъ.

Во время оно, коли то Вілксберскій протоерей выхрестивъ ся на царску вѣру и запустивъ бороду на кацапскій ладъ, то для скрѣпленя цареславія за царскій рублѣ не лишь що ордеровавъ пиво для Пітсбурско-Савтъ Сайдскихъ Русиновъ, але и самъ зъ небôщикомъ Коханекомъ розвозивъ его по домахъ. Коханекъ розносивъ кеки а протоерей трайбуавъ. На каждый гавзъ було одинаково вызначено по кеку, по два, а де котрый бувъ „неблагонадьождный“, непримиримый, неневный, то и по больше кекôвъ доставали. А що то е правда, то суть еще люде, що памятають тотѣ часы. Декотрѣ жѣнки зъ мѣтлами вôдганяли царске пиво а протоерея стрѣтивши такій а такъ поганявъ конѣ дальше.

Всѣ тѣ хвилѣ такъ зо стороны росийскихъ пословъ якъ и вôдъ своихъ власныхъ хрунѣвъ церковъ на Савтъ Сайдѣ щасливо пережила и побѣдила и теперь стоить сильно на своихъ основахъ такъ, що и „врата адова не одолѣють еѣ“.

Але ворогъ не спить и де може затягае на насъ свои сѣти, щобы лишь взяти въ свои медвежй обоймы. Мадярске правительство въ страху, щобы угорскій Русины не заразились панславізмомъ, своимъ коштомъ выставило въ Алегени церковь и то недалеко цареславнои, такъ, що теперь народъ горнеть ся до сеи церкви, а цареславна земля усуваесь подъ ногами. Є ту московскій агентъ Кошевичъ що хоче заслужити собѣ на ласку царского синоду. Священникомъ знѣ хотѣвбы батюшкою не можна такихъ звати, котрыхъ Росія высылае въ чужій край, щобы притягали людей и то христіянъ на царску вѣру. Бо коли нашй священники прійшли ту за нами, то они суть зъ той самои крови и кости, що мы всѣ, тому ихъ задачею е крѣпити на дальше нашу вѣру помѣжь нами, осьвѣдомляти и показовати дорогу якъ въ свѣтѣ жити, щобы поступомъ мы могли станути на рôвнѣ зъ другими народами, а вконци, щобъ охоронити нашъ народъ вôдъ передвчасного вынародовленя ся середъ чужихъ елементôвъ. Въ самôй матушцѣ Расеѣ живе майже третя часть населеня, що не хоче належати до цареславія, а декотрѣ самѣ вôдступили, якъ: раскольники, духоборцѣ, штундисты, хрестоносцѣ, староверы; суть тамъ такожь иншѣ вѣроисповѣданя; якъ римокатолики, протестанты, магометаны, а суть навѣть поганы и атеисты, що въ нѣчо не вѣрять, а о жидахъ то вже и мовы нема. Видимо, що Росія мае у себе много всѣлякихъ вѣръ и сектъ а не стараесь ихъ навернути на цареславіе. Зъ того всего, щомъ вже ту высше згадавъ, може каждый переконатись, що тѣ въ чи то зъ бородами чи безъ бородъ, Росією наслані на насъ, то все є московска зв...., вѣтрогоны а ясне: росийскій платный агенты, тому каждый, що лишь мае розумъ а може мыслити, певно не назве такого священникомъ або хоть бы и батюшкою, але буде зноситись зъ такимъ якъ зъ звычайнымъ росийскимъ платнымъ агентомъ.

Въ користь сказаного много свѣдчить найновѣйша подія. Алеґенській агентъ Кошевичъ заходивъ кôлька разы до о. Стефановича и показувавъ тамъ свою приязнь и любовь, а яка она заразъ перескаемось. Выпитувавъ ся яку мае пенсію о. Стеф., дальше каже, що то за мало, що вôнъ самъ мае больше, бо 90 дол. на мѣсяць. Вконци говорить, що цареславіе нѣчогобь такъ не раде видѣти и мати якъ о. Стеф., та що якъ бы о. Стеф. выхрестивъ ся на цареславіе то заразъ оставъ бы протоереємъ. О. Стеф. видячи зъ кимъ мае до дѣла, каже шуткуючи, що не може сего зробити подъ жаднымъ условѣмъ, а то лишь для того (показуючи руками по собѣ), що не мае великого живота, якъ пристоить на протоерея. На тôмъ скончилась наразъ бесѣда того дня, але аґентъ своеѣ зачатои роботы на Микісраку не покидае, бо заложивъ братство, на силу позаписувавъ членôвъ, декотрымъ на пару мѣсяцѣвъ напередъ позаплачувавъ до братства и доктора, що оглядавъ чи здоровй, заложивъ школу, въ котрôй и вечѣрню вôдправлѣ, а щобы глубше вкоренити цареславіе, послугуе ся той агентъ подлыми клеветами, щобъ якъ найскорше подбити довѣрє въ народѣ. Тимъ, що суть противні, каже: „люде, майте розумъ, чого вы противитесь? Тажь самъ о. Стефановичъ пославъ до мене двохъ кураторôвъ вôдъ савтсайдскои церкви, що вôнъ готовъ заразъ пристати до цареславія скоро тôлько єпископъ цареславный прийде до Америки“. По тôй такъ подлôй брехни сей чоловѣкъ смѣвъ знова прійти на плебанію и подавъ о. Ст. руку, щобъ привитатись. О. Стеф. въ вôдповѣдь каже ему, що безхарактернымъ людямъ руки не подае и рôвночасно показавъ ему на двере, щобы ся вынѣсъ. На того агентъ-батюшка робить ся цѣлкомъ невинний и якъ бы ся нѣчого не стало кладе руки на груди и каже: „якъ бымъ васъ не любивъ, то бымъ до васъ не прийшовъ“. Зъ того читателѣ можуть ся переконати, яке тое росийске выхованє, яка школа и наука въ росийскихъ батюшкôвъ, котрй суть розсадниками и сторожами царскои вѣры. Але на тôмъ не конець, бо той агентъ вдруге кидае ще подлѣйшу клевету а именно каже, що одного дня, коли его не було въ дома, то о. Стеф. самъ зъ трема кураторами церковнымъ ходивъ до него одного дня три разы просились въ цареславіе. Того було вже о. Стеф. забогато, и о. Стеф. постановивъ его здемаскувати помѣжь людьми. Коли вôнъ одного вечера вôдправлявъ на Микісраксъ вечѣрню, то о. Стеф. зъ кôлькома людьми пошовъ на тую вечѣрню. По скôнченю вечѣрнѣ приступае о. Стеф. до него и при людяхъ питае его, щобы сказавъ, коли, въ котрый день и годину о. Стеф. зъ трема кураторами бувъ у него? Грôмъ зъ погôдного неба певнобь его такъ не наполохавъ якъ таке рѣшуче питане о. Стефановича, бо збитый цѣлкомъ зъ пантелику не знавъ що на тое вôдповѣсти лишь выкрутивъ ся словами, що не мае часу говорити и чимъ скорше втѣкъ, а тимъ самымъ скомпромітувавъ себе самъ якъ и цѣле цареславіе, бо давъ тимъ доказъ, що будучи подлымъ, безъ характеру и чести чоловѣкомъ не посмѣвъ въ очи оправдатись. Отъ такою то дорогою ширять московскій агенты свое цареславіе, бо знають що темный народъ ихъ брехнѣ повѣрить, бо якъ бы вже батюшка мавъ брехати, то хтожь скаже правду на свѣтѣ. Мы Русины зъ Пітсбурскои околицѣ въ доказъ щедрости, любви и приязни ко намъ, Алегенському цареславному агентови Кошевичу, желаемо якъ найбôльшои похвалы або и ордеру на плечѣ вôдъ царского Синоду, щобы якъ найскорше его ще щасте спôткало (и може спôткае!), але най буде певный, що не коштомъ Пітсбурской парафіи.

Я не разъ дивуюсь що се е? Чи въ тôй московскôй бородѣ сидить яка тайна притягаюча сила, що такъ тягне нашого чоловѣка до себе гейбы електрика або магнесъ? Тажь нашь чоловѣкъ выховавсь и зросъ где? Въ Галичинѣ, отже въ тôй глушѣ де въ житю не лишь що не видѣвъ, але и не чувъ о жаднôмъ цареславію. Ажь ту приѣхавши до Америки, то е переселившись въ иншій край треба заразъ и вѣру змѣняти и гайда зъ нею на ярмарокъ: „мѣняй сиву за паршиву.“ Иншй знову называють насъ поляками, але тимъ нема що дивуватися, бо они звычайно самй себе не знають хто они е, бо жь звѣстно, хто въ житю тримавъ ся руской вѣры то и Русиномъ вмиравъ, а наша вѣра не була еще нѣколи причиною до того, щобы зъ Русина ставъ ся Полякъ, а коли часомъ и трафивсь такій що Русина або нашу вѣру назве польскою то коли свѣдомый чоловѣкъ и мае почуте своеи національности то вôдповѣсть на тое такому въ очи:

Моя вѣро дорогая гарненькій обряде
О! хто васъ ся вырѣкае марненько пропаде.
Проте братя храпѣть вѣру якъ церковь навчае,
Бо хто вѣры не шануе, того Богъ карае.

Матвѣй Семенюкъ.

Зъ Carbonado, Wash.

Послѣдна моя дописъ въ „Свободѣ“ заинтересувала многихъ Русинôвъ и я доставъ много листôвъ зо всѣхъ сторôнъ Сполученыхъ Державъ и Канады, въ котрыхъ просять мене о рôжнй поясненя. Не маючи часу вôдповѣдати каждому зъ особна на отриманй листы, бо есьмъ занятый каждого дня роботою, навіть въ Недѣлю — прошу хв. редакцію „Свободы“ выдрукувати отсю мою дописъ яко вôдповѣдь для тыхъ всѣхъ, що до мене писали.

1) То все що я писавъ въ ч. 40 часописи „Свобода“ есть истина правда.

2) Я не есьмъ жаднымъ аґентомъ до спроваджування тутъ людей, отже не знаю скôлько коштувавъ бы тикетъ зъ якои мѣсцевости. Але тое може каждый легко довѣдати ся через свого найблизшого аґента на дипѣ.

3) Русинôвъ греко-католикôвъ есть тутъ мало. На другôмъ плейзѣ есть церковь православна. Есть тутъ больше Угрôвъ и Славякôвъ. (Чи угорскихъ Русинôвъ и Словаковъ, чи Мадярôвъ и Словенцѣвъ? Ред.)

4) СтейтъВашингтонъ лежить на Заходѣ и припирае до Тихого Океану.

5) Климатъ не есть найлѣпшій, бо тутъ за вохко. Вода всюды здорова.

6) Я бувъ въ мѣстѣ Такома и Сеатлі, то я бачивъ скôлько тамъ робôтника потреба, бо кожда робота выставлена по офисахъ. Робота нѣколи не перерывае ся, бо тутъ зимы нѣтъ. Хто бы хотѣвъ тутъ ѣхати, то я бы ему радивъ ѣхати самому безъ родины, а коли побачить якъ тутъ есть и сподобае собѣ, то може спровадити родину. Хто мае роботу тамъ де теперь есть, то нехай тамъ робить а тутъ неприходить, бо тутъ больше заробить, але такожь больше за все треба выдати, бо тутъ все дороже якъ на Всходѣ.

7) Хто хоче ѣхати, то най ѣде до Сіатель а тамъ розвѣдае за все. Карбонадо се невеликій плейзъ.

8) Хочете знати що я за оденъ? То вамъ скажу. Я есьмъ Русинъ зъ Галичины, повѣтъ Перемышль.

Иванъ Косъ.

Зъ Провиденсъ, Р. А.

Много листôвъ дôставъ я вôдъ аґентôвъ В. Гл., котрѣ пишуть менѣ, що не вѣрять, що то я дописи пишу до „Свободы“, що то редакція „Свободы“ ихъ фабрикуе и т. д. и взываютъ мене, щобы я запротестувавъ противъ того. Оденъ пише менѣ такъ: „я Васъ господ. Преґонъ знаю добре, якій Вы були чесный чоловѣкъ въ Passaic и добрый Русинъ тай ще приятель В. Гл., то я не вѣрю, щобы Вы зъ тами безбожными радикалами тримали“. Другій пише, що я то все роблю зъ намовы радикальныхъ попôвъ, тай ще больше такихъ дурницъ менѣ пишуть.

Отже я заявляю тимъ всѣмъ агентамъ, що я зъ нѣчіеи намовы не пишу лишь зô свого розуму, бо я читавъ „Ню-Йорску „казету“ оденъ рôкъ а в той оденъ рôкъ я не видѣвъ въ нѣй ничь правды ани разъ. Менѣ ся дуже тое неподобало а мысли, що и кождому честному Русинови.

Мы тутъ Русины жіемо въ згодѣ. Минувшои Недѣлѣ зôбрали мы на Олифантскій процесъ $8.05. Не можь и того замовчати, що наший рускй дѣвчата, котрй тутъ мешкають зароблять добре, поводять ся дуже красно и суть членами Р. Н. Союза. Въ часѣ вольнôмъ вôдъ працѣ не идуть по музыкахъ анѣ не сидять по домахъ при пайнтѣ, алечитають собѣ книжки и газеты. Такъ само не остали они позаду и зъ колектою на процесъ Ол., але всѣ радо офѣровали.

Суму $8.05 зложили слѣдуючй:

Сидонія Мончакъ	25
Афія Черепъ	25
Катарина Укашикъ	50
Никола Марчакъ	50
Иванъ Гліва	50
Марія Бинцаровска	1.00
Антося Жукъ	1.00
Михайло Борисъ	1.00
Рофирій Мохнацкій	1.00
Иванъ Преґонъ	1.00
Антося Репела	1.50

Колектували Михайло Борисъ и Иванъ Преґонъ. Гроші зашлемо по Недѣлѣ до касіера John Glowa, Postmaster, Excelsior, Pa., бо сподѣемо ся въ Недѣлю ще колектувати дещо въ Manville, R. I.

Иванъ Преґонъ.

Зъ Jersey City, N. J.

Умеръ тутъ несподѣвано дня 20 с. м. Иванъ Семанникъ, 37-лѣтный, родомъ зъ Гутокъ, Шарискои стол., членъ бр. св. П. и Павла, и Р. Н. С, членъ парафіи, и членъ однои организаціи зъ Бейонъ. Коли вернувъ тверезый зъ роботы 16 с. м., прійшовъ до его помешканя полисменъ зъ варентомъ, котрый того самого дня вытягнула на него его жена Марія за те, що ей побивъ попередного вечера. Присутность полисмена его озлобила а вôнъ трутивъ трохи свою жену а полисменъ ударивъ его пару разъ палкою по головѣ, и такъ забравъ его зо собою; на другій день засудили его на 30 днѣвъ арешту за зле обходжене ся и за побите жены; но бѣдака не досидѣвъ, бо умеръ несподѣвано за 3 дни. Лѣкарь подавъ сильну „пінтику“ за причину смерти. — Понеже заходило подозрѣне, що умеръ вôдъ побоѣвъ полисмена, то о. Подгорецкій постаравъ ся о автопсію („операцію“), котра не выказала тяжкихъ побоѣвъ смертельныхъ, лишь легкій, тай яко першу и головну причину смерти „піяньство“ потвердила.

О. Подгорецкій на тôй пôдставѣ збирае свѣдкôвъ, щобы внести жалобу на зарядъ мѣйскій, через те, що его не вôдослано сейчасъ зъ арешту до шпиталю якъ чоловѣка хорого, тымъ больше, що о тое мавъ просити самъ И. С. — Похоронъ вôдбувъ ся 25 с. м. въ Недѣлю дуже величаво; при участи братства св. П. и Павла зъ Jersey City, філіи зъ Елизабеть, членôвъ орґ. зъ Бейонъ, и величезного множества нашого народа и чужихъ. Хоръ мѣсцевый спѣвавъ подъ управою п. Н. Подсалочного коло дому, въ церквѣ и на цминтару, а перворядна „италіяньска“ банда провадила походъ до церкви и вôдъ церкви на цмитарь. Окромъ о. Подгорецкого бравъ участь въ похороннôмъ обрядѣ о. П. Тимкевичь. — Такій величавый похоронъ справлено тому, що покойный бувъ дуже ревнымъ парафіяниномъ, старавъ ся о стару и нову церковь всѣми силами, въ тяжкôмъ положеню бувъ пожичивъ передъ 7 лѣтами $500, справивъ не одну рѣчь до церкви, бувъ дѣяльнымъ членомъ бр. П. и П., и тѣшивъ ся загальною симпатією. Публична опінія есть, що вôнъ передвчасно умеръ головно задля браку лѣкарскои опеки. Въ церквѣ попращавъ его о. Подгорецкій, а на цминтари въ имени братства п. К. Кирчовъ. Недалека будучность выяснить лучше ту справу. Осиротивъ 3 дѣтей.

Русанъ.

Зъ Cohoes, N. Y.

Дописуватель „казеты“ пише въ ч. 40, що я М. Ж. писавъ свого часу о весѣлю, що вôдбулось въ Пятницю та що въ моѣй дописи не було правды. Заявляю, що згаданои дописи я не писавъ хотяй правдою есть, що весѣле вôдбувалось въ Пятницю и що той панокъ, котрый мене нападае вытинавъ гопака ажь до рана. Пише такожь сей дописуватель, що я заплативъ 50 дол. кары, то я самъ о тôмъ добре знаю, але що то було несправедливо то може посвѣдчити цѣла громада. Єслижь я заплативъ, то зъ свои кишенѣ, а въ дописувателя грошей не позичавъ, отже вôнъ лѣпше зробивъ, если буде пильнувати своего носа а не чужого проса. Не я, але дописуватель сѣе кукôль межи пшеницею и стараесь робити незгоду, али довго того не буде, бо люде приходять до розуму и познають ся на такихъ „твердыхъ и побожныхъ Русинахъ“, якъ дописуватель, що въ Пятницю дають грати и весѣля справляють.

М. Ж.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly,
published every Thursday
at 209–211 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two Dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16, 1903 at the post office at Scranton, Pa., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштуе:

Въ Америцѣ на рôкъ............$2.00
До старого краю на рôкъ........$2.00
Въ Америцѣ на пôвъ року.......$1.00
До старого краю на пôвъ року...$1.00

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то е карточку, котру дôстанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѝ грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Новый телефонъ Нумеръ 787

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Безъименныхъ дописей не принимаемо.

Хто хоче, щобы те, що напише, было друковане въ „Свободѣ“ въ Четверъ, мусить прислати рукопись до Скрентонъ найдальше въ Суботу вечеръ.

Поодинокѝ числа „Свободы“ можна купити у:
A. Wasserman,
29. Clinton Str., New York, N. Y.

Вѣче! Вѣче!

Вôдозва

до всѣхъ рускихъ священиковъ, рускихъ парохій та рускихъ брацтвъ въ Америцѣ!

Всечестнѣйшій Отцѣ и весь рускій Народе!

Отсимъ маемо честь просити всѣхъ щирыхъ Русинôвъ на

ВСЕНАРОДНЕ ВѢЧЕ,

котре вôдбуде ся дня 26 Листопада 1903 на Thanksgiving Day въ Mac'Cann's гали на улици North Broadway въ Yonkers, N. Y. зъ слѣдуючимъ порядкомъ дневнымъ:

1. Соборна Служба Божа о год. 8. рано въ церквѣ св. Арх. Михаила на Chestnut str.
2. Отворене вѣча о 9½ въ высше згаданôй гали.
3. Справы церковнѝ: Справа Епіскопа.
4. Справы школьнѝ.
5. Справы економічнѝ.
6. Народна орґанізація и народный фондъ.

Прибувайте всѣ численно — а певно удасть ся намъ неодну справу залагодити.

Осôбныхъ запрошень на се вѣче нѣкому не высылаесь.

ВѢЧЕВЫЙ КОМІТЕТЪ.

Вѣче! Вѣче!

Гадки на вѣче въ YONKERS, N. Y.

[26 Листопада 1903.]

II.

Слава Лемковъ.

Двѣ рѣчи намъ бракує: Перше, маемо мало своеи интеліґенціи, друге, та интіліґенція, котру маемо, мае за мало любови до простого народу.

Часто, дуже часто, чуемо голосъ погорды до робучого люду, а надзвычайно мало голосъ сердечнои любови.

Говорять: Нашъ народъ темный, непросвѣченый, неприличный (оденъ патріотъ написавъ о неприличности много статей), недовѣрчивый, розпіяченый; тяжко зъ нимъ що зробити.

Видять звычайно всей брудъ житя, въ якôмъ жие (не конче зъ своеи вины) нашь бѣдный Американьскій Руснакъ — видять жите на чорно змальоване — и погорджують.

Певне, се дуже зле, бо черезъ те вôдбираесь народи вѣру въ себе и свои житевѝ силы, а потôмъ, такъ дивитись на нашь народъ — не можливо.

Кромъ злыхъ сторонъ, якѝ мае народъ — вôнъ мае и добрѝ. Тôлько зрушити ихъ, тôлько выкликати ихъ — а народъ въ Америцѣ певно ожие на свою славу.

Я укажу на кôлька добрыхъ прикметъ нашого люду.

Перше, вôнъ глубоко релиґійный. Мѣжь нимъ не чути о самоубійствахъ, о мордахъ, розвязлôй розспустѣ; жите родинне вôнъ цѣнить высоко и колибъ мы заглянули глубше въ його душу, мы побачилибъ тôлько сердечности, тôлько правдивои щирости — що мы мусѣлибъ застановитись.

Чи кождый интеліґентнѣйшій Русинъ видить се? А варта бы! Бо тогды зъ бôльшою любовію працювавъ бы мѣжь тымъ простымъ народомъ, и не оденъ не зражувавъ бы ся такъ скоро якою небудь неудачою. Колибъ всѣ интеліґетнѝ Русины дивились бôльше на добрѝ прикметы, якъ на злѝ, въ нихъ и въ народѣ було бы бôльше вѣры — а за тымъ и силы.

Друге, Лемко мае сильно розвиненый змыслъ до торговлѣ, фінансôвъ, и загаломъ гандлю. Чи видять се всѣ интеліґентнѣйшѝ Русины? Чи зробили, що на на тôмъ поли для него? Лемкови, котрый бере ся до гандлю, бракуе тôлько одного: науки та высшихъ рахункôвъ, якъ вôнъ знае. Чи постарались о те Русины, щобъ той великій купецкій змыслъ Лемка розвинути?

Трете, Лемко мае сильно розвиненый змыслъ до орґанізаціи. Чи вже все зроблене на тôмъ поли? Треба сказати, що зъорґанізовано небогато — та що чужѝ люде (якъ Американцѣ, котрѝ зъорґанізовали нашь народъ въ юніи) далеко бôльше зробили на тôмъ поли. И треба сказати, що коли не удасть ся зъорґанізовати народу въ одну могучу силу, народъ певно захоплять чужинцѣ.

Въ тыхъ прикметахъ я виджу славу Лемкôвъ, а задачею всѣхъ интеліґентнѣйшихъ Русинôвъ оживити ихъ и скрѣпити такъ, щобъ на тыхъ прикметахъ повставъ въ Америцѣ — Рускій Народъ.

Павло Тимкевичь.

Американьска Церква

Пôдъ такимъ заголовкомъ надрукувавъ „Русланъ“ зъ дня 13. жовтня 1903 передову статю, котру тутъ дословно передруковуемо.

„Такъ якъ мы добываемо ся орґанізаціи нашои Церкви въ Америцѣ, такъ само и польскѝ кольоніи въ пôвнôчнôй Америцѣ, въ Чікаґо, Буфало и другихъ мѣстахъ домагають ся своихъ власныхъ епископôвъ. Пôдчасъ коли насъ хоронить окремый нашь обрядъ вôдъ чужосторонныхъ вплывôвъ, то Поляки, приналежнѝ до латиньского обряду, е тамъ цѣлковито выставленѝ на шовіністичнѝ затѣѣ нѣмецкихъ та ирляндскихъ епископôвъ. Тѝ епископы установляють священикôвъ и надзорують церкви въ цѣлôй своей діецезіи, тожь мають спроможность такъ духовеньству якъ и вѣрнымъ накидувати чужій языкъ въ церквѣ и всякими способами пропаґувати асиміляцію въ корысть своеи національности.“

„Зъ тои причины вже давнѣйше повстали мѣжь американьскими Поляками проявы апостазіи, якъ се грозило якійсь часъ и мѣжъ нашими американьскими Русинами. Кôлька польскихъ священикôвъ основало по рôжныхъ мѣстахъ „самостôйнѝ церкви“ и окликавши себе епископами, найшли приклонникôвъ того сектярства, розумѣе ся, не задля доґматичныхъ рôжницъ, а зъ патріотично-національныхъ причинъ.“

„Щобы запобѣчи сему чимъ-разъ змагаючому ся сектярству мѣжь тамошною Польоніею, розвинули акцію за основанемъ окремого, польского епископства на цѣлу Америку. Уложено петицію до римскои куріи и зôбрано на нѣй десятки тысячь пôдписôвъ вѣрныхъ и товариствъ та выслано двохъ вôдпоручникôвъ, щобы лично вручити еи до стôпъ св. Отця, ще покôйного Льва XIII.“

„Отже недавно тому Congregatio de propaganda fide дала вôдповѣдь американьскимъ Полякамъ и то вôдповѣдь вôдмовну. Обширна вôдповѣдь выводить, що устрôй Церкви опирае ся на засадѣ загальности, екуменічности и тому всѣ вѣрнѝ даної територіи пôдлягають одному епископови, творячи одно Христове стадо, повѣрене проводови свого архипастиря. Дѣлене церковнои територіи пôсля національностей було бы противне основамъ католицизму, бо католицка Церква не мае жадныхъ національныхъ цѣлей и въ нѣй неможливѝ жаднѝ національнѝ диференціи, а выключно духовнѝ цѣли спасеня вѣчного. Тому вôдказуе ся просьбѣ американьскихъ Поляковъ.“

Якъ понятно, ся вôдповѣдь выкликала велике негодоване мѣжь одною частиною американьскои, польскои прасы. Пошли протесты, аґітаціи, обвиненя и инсинуаціи. Добачувано въ тôмъ рôжныхъ интриґъ неприхильныхъ Полякамъ елементôвъ. Однакъ такъ зовсѣмъ не було. Децизія пропаґанды выйшла зъ основъ чисто церковныхъ, католицкихъ. Попри те поручено епископамъ увзгляднити бажаня Поляковъ о скôлько змога, а по можности именувати польскихъ прадатôвъ; въ будуччинѣ не е выключенымъ установлене такожь окремого візитатора. Але самъ устрôй католицкои Церкви мусить остати ненарушеный.“

„Для насъ цѣкава ся справа тымъ, що она освѣтлюе квестію нашои американьскои Церкви. Правда, що нашь обрядъ мае право домагати ся пошанованя и автономіи, але якъ то тяжко перевести еѣ, щобы не нарушити засады едности Церкви, еи екуменічного характеру.“

„У насъ въ Галичинѣ е вымкково ся аномалія, що на тôй самôй територіи е ажь трояки диецезіи, що побôчь себе резидуе три католицкѝ владики рôжныхъ обрядовъ. Але се тôлько аномалія въ устрою католицкои Церкви, яка вправдѣ дасть ся пояснити исторично, але яка мимо всего посторонному католикови, що зрѣсъ въ понятяхъ про „единую, соборную“ Церкву — выдасть ся чимось немовь противнымъ католицкôй церковнôй едности. Тому зрозумѣло, що конґреґація „de propaganda fide“ старае ся не розширяти сеи аномаліи въ католицкôй Церквѣ, а серед теперѣшного, вôдвѣчного устрою, забезпечити вѣрнымъ рôжныхъ народностей Христову науку на ихъ рôднôй мовѣ та пошановане рôжныхъ національныхъ обрядовъ.“

„Але чи се буде можливе при чимразъ бôльше перехрещуючихъ ся національныхъ интересахъ? Та всежь таки при великôй консервативности католицкои Церкви, змѣна въ тôмъ зглядѣ не наступить такъ скоро, сли коли взагалѣ наступить.“

Що въ сей способъ могуть писати римокатолики, се для насъ зовсѣмъ зрозумѣле — сежь лежить въ ихъ интересѣ, интересѣ сильнѣйшого. Але, щобъ въ сей способъ могла писати яка небудь руска, взглядно греко-католицка ґазета, и якъ кажуть, орґанъ греко-католицкого митрополита — се просто переходить всяке поняте.

Єсли истноване осôбныхъ греко-католицкихъ діецезій навѣть въ Галичинѣ „се тôлько аномалія“, то чогожь та „едина, соборна, католицка церковь“, се „найсовершеннѣйше товариство“ таку аномалію толеруе въ своимъ лонѣ? Аджежь не тôлько въ найсовершеннѣйшôмъ, але навѣть въ совершеннôмъ товариствѣ аномалій бути не повинно.

Єслижь осôбнѝ греко-католицкѝ діецезіи е аномаліями въ устрою католицкои церкви, значить, що и греко-католицка церковь взагалѣ е аномаліею, (божь церковь безъ певнои діецезіи, безъ орґанізаціи, немыслима), та що для неѣ побôчь церкви римо-католицкои нема мѣсця.

Чи справдѣ оно такъ есть — не знаемъ, але знаемъ се, що бути аномаліею, хочь бы ажь въ католицкôй церкви, се рѣчь не дуже почестна навѣть для греко-католикôвъ а тымъ бôльше для Русинôвъ. Часъ бы вже покôнчити зъ тыми аномаліями. Часъ вже крайный, щобы Русины перестали бути лишь толероваными, бути аномаліями все и на кождôмъ поли, всюды.

Потѣшати себе або когось другого тымъ, що его права не могуть ему бути признанѝ, бо вôнъ лише аномалія, бо вôнъ лишь толерованый оправдувати, руку, котра насъ гнете и т. п., се годне хибань людей пересяклыхъ раболѣпствомъ до кости. Та на жаль подôбне поступоване мѣжь Русинами а властиво мѣжь греко-католиками — се не аномалія — а фактъ зовсѣмъ нормальный, щоденный...

(85)

Листъ изъ старого краю.

Подѣѣ на львôвськôмъ університетѣ.

Въ попереднôмъ числѣ подавъ я резолюцію руськихъ студентôвъ львôвського університета въ справѣ выбору кс. Фіялка ректоромъ, резолюцію, яку переслано також академічному сенатови. Очевидно, що резолюція та мала лише прінціпіяльный характеръ та що анѣ сенатъ анѣ кс. Фіялекъ и не думали еи лякати ся. Се змусило руськихъ студентôвъ до дальшого кроку, до фізичнои демонстраціи противъ кс. Фіялка.

Коли въ пятницю д. 16. с. м., Фіялекъ о 8. год. рано ввôйшовъ до салѣ на першій выкладъ въ сѣмъ роцѣ, якій мавъ на III. роцѣ теольоґіи, студенты-Русины свѣтскихъ факультетôвъ впали за нимъ до салѣ, пôднесли крикъ, обкидали його яйцями та сливками, такъ що кс. Фіялекъ мусѣвъ утѣкати зъ салѣ. На помôчь ректорови прибѣгъ секретарь університета д-ръ Віняржь, котрый помôгъ ректорови... втѣкати. Такъ выглядала сама демонстрація.

Руськѝ студенты теольоґіи въ демонстраціи участи не брали.

По демонстраціи демонстранты сейчасъ выйшли зъ університета, лишь одинъ зъ нихъ вернувъ до салѣ зъ зазывомъ до руськихъ студентôвъ теольоґіи, абы выйшли зъ выкладу. Сего заразъ записавъ собѣ секретарь Вінярж. Опôсля выбѣгъ сей панокъ передъ університетъ, заставъ тамъ стоячихъ 6 руськихъ студентôвъ и всѣхъ собѣ позаписувавъ. За тыми 7 студентами перевели сейчасъ слѣдство и таки того самого дня всѣхъ ихъ выключили на все изъ львôвського університета. Имена выключеныхъ: Бабинъ, Галущинській, Ганкевичь, Зелібъ, Марисюкъ, Огродникъ, Стадникъ.

Отся демонстрація руськихъ студентôвъ вызвала середъ польськои суспôльности страшну, прямо скажену лють.

Польськѝ студенты, котрыхъ бôльшôсть належить до шовіністичного всепольського табору, ухвалили таки того дня на своихъ зборахъ обсадити на другій день університетъ и нѣкого зъ Русинôвъ туди не впустити. Свою ухвалу вони выконали; до 11. годины рано въ суботу (17 с. м.) не пускали нѣкого зъ Русинôвъ на університетъ, навѣть студентôвъ теольоґіи нѣ, ажь о 11. год. рано оповѣщено, що університетъ на той день замкненый.

Польськѝ ґазеты назвали демонстрацію руськихъ студентôвъ актомъ дикости, якому рôвного не було и нема на цѣлôмъ свѣтѣ и при тôй нагодѣ переѣхали ся до схочу на всѣхъ Русинахъ за ихъ дикунство та некультурнôсть. Кôлько въ тыхъ статяхъ було фарисейства, кôлько брехнѣ, ненависти, — се прямо описати годѣ. До компаніи польсько-шляхотськихъ ґазетъ приставъ на сей разъ також польській соціяльно-демократичный „Naprzód“.

Лишь одна польська ґазета, львôвській тыждневникъ „Monitor“ заговоривъ справедливо и сказавъ польськимъ університетскимъ властямъ гôрку правду въ очи, що то якъ-разъ вони своею несправедливостію супротивъ Русинôвъ, своимъ шовінізмомъ довели до такои демонстраціи. Але статю „Monitor-a“ сконфіскована...

До польсько-шляхотськихъ ґазетъ приставъ також москвофільській „Ґаличанин“, а по части й „Русланъ“.

Мала але гарна компанія...

Зъ демонстраціи невдоволенѝ також руськѝ послы, вони своею умѣркованою політикою въ послѣдныхъ часахъ думали выжебрати въ польськôмъ соймѣ руську ґімназію въ Станіславовѣ, а теперь, розъяренѝ демонстраціею, польськѝ послы ухвалили, що на заложене руськои ґімназіи не пристануть.

Лише „Дѣло“ стало по сторонѣ демонстрантôвъ (тиждневѝ ґазеты якъ „Свобода“, „Гайдамаки“ и т. д. ще не повыходили, але й вони мабуть станутъ по сто-

ронѣ руськихъ студентôвъ), за що ѝ пôдпало конфіскатѣ.

Цѣла справа опреть ся ажь о міністерство, бо выдаленѝ зъ університета вне суть рекурсъ, а духовнѝ власти внесли жалобу, що студентôвъ теольоґіи не пущено до університета.

Цѣкаво поступивъ собѣ сенатъ, котрый замѣсть покарати польську молодѣжь за те, що замкнула вступъ до університета, ще ѝ похваливъ еи. Якъ бачите, иньша мѣрка для Поляковъ, а иньша для Русиновъ.

Въ понедѣлокъ (19 с. м.) університетъ вже отворено. Руськѝ студенты въ числѣ коло 200 увôйшли туды, перейшли всѣми коритарями, опôсля одинъ зъ нихъ выголосивъ вôдповѣдну промову, въ котрôй вказавъ на права руського народа до львôвського університета. Потôмъ усѣ розôйшли ся.

Студенты-москофілы въ демонстраціи участи не брали, и загаломъ вôдъ усеи акціи держать ся здалека.

А теперь питане: Чи добре зробили руськѝ студенты?

Певна рѣчь, що обкидувати когось яйцями, не есть культурно и всякій культурный чоловѣкъ радъ бы, абы до того не доводити. Але що робити, коли, иньшого способу боротьбы нема, коли противникъ, певный своеи силы, кпить собѣ изъ всѣхъ законôвъ, изъ розумовыхъ выводôвъ, изъ справедливости и зъ циничною брутальнôстю дусить слабшого противника?! Законъ — то сила; силу противника треба силою зломити. Руськимъ студентамъ абсолютно нѣчого не лишало ся, якъ взяти ся до фізичнои боротьбы. А зрештою форма боротьбы не така незвычайна и такъ само, лише задля меньше важныхъ причинъ, поступали неразъ студенты польськихъ, нѣмецкихъ та иньшихъ університетôвъ. Такъ пр. передъ 3 роками польськѝ студенты-соціялісты оббили кальошами проф. Тулїє; тодѣ „Naprzód" хваливъ ихъ, — але теперь руськихъ студентôвъ за такій самый поступокъ осуджує... Тай тымъ не зробили студенты нѣчого злого, що черезъ нихъ Поляки не дадуть теперь руськои ґімназіи въ Станиславовѣ. Руськѝ ґімназіи Русинамъ належать ся, — отже не есть се даръ Поляковъ за „добре поведене", за чемнôсть. И коли руська ґімназія въ Станиславовѣ мала бути заложена лишь за „добре поведене" Русинôвъ, то лучше що еи не буде. Мы не смѣємо давати ся Полякамъ водити на шнурку въ тôй надѣѣ, що коли будемо чемнѝ, то намъ щось подарують. Мы мусимо имъ показати, що мы не потребуємо ихъ ласки, а силою зъумѣємо здобути те, що намъ належить ся. А такѝ дары зъ ласки лишь деморалізують народъ, вбивають въ нѣмъ революційного духа, духа боротьбы, а вчать рабскои покоры и вдячности, вчать лизати ту руку, що бє... И маємо ми бути сильнѝ не власною силою, а зъ чужои ласки, то лучше загинути въ боротьбѣ!...

20. жовтня 1903. М. Л

Що чувати въ свѣтѣ.

Богато шуму надѣлало въ Сп. Державахъ вôдкрыте новыхъ и дуже великихъ мальверзацій въ департаментѣ справъ внутрѣшныхъ у Вашинґтонѣ. Симъ разомъ роблено „бизнесъ" зъ правительственными землями або т. зв. „гомстедами", розумѣє ся, зъ величезною шкодою для державы. Нюйоркскій дневникъ „Геральдъ" доносить, що зарядженo тайнѝ доходженя въ тôй справѣ и выкрыто ще бôльшій скандалъ, чимъ въ департаментѣ почтъ.

О розмѣрахъ мальверзацій лишь міністеръ справъ внутрѣшныхъ має бути добре поинформованый, то поки що все держить ся въ тайнѣ ажь до часу покôнченя слѣдства.

До сего скандалу мають бути замѣшанѝ высокѝ урядники державнѝ а навѣть и кôлькохъ союзныхъ сенаторôвъ на добавокъ. Именно ходить досить имовѣрна чутка, що ажь пятьохъ сенаторôвъ обжаловано въ тôй справѣ. Ихъ „чеснѝ" имена подано въ звѣтѣ, зложенôмъ на руки міністра.

Обжалованѝ сенаторы въ въ змовѣ зъ урядниками присвоювали собѣ гомстеды, пôдставляючи неиснуючѝ особы або за пôвъ дармо купували тысячѣ акрôвъ землѣ, котру правительство лишило на лѣсы, а опôсля продавали еѣ за добрѝ грошѣ и... робили на тôмъ знаменитый интересъ. Досить буде замѣтити, що платили за акеръ такои землѣ по 1 до 2 дол. а продавали по кôльканайцять и кôлькадесять долярôвъ. Такимъ робомъ, якъ обчисляють добре поинформованѝ въ тôй справѣ, ошукано державу на звышь 15 міліонôвъ долярôвъ!

Наколи теперь зважимо, що новый скандалъ не має нѣякои звязи зъ подôбною ошукою въ индіяньскихъ резерваціяхъ, то вже легонько зможемо собѣ уявити до чого дôйдуть Сп. Державы пôдъ правлѣнемъ ватаги капіталістôвъ. Неправильности, надъужитя, дефравдаціи и скандалы будуть множити ся все бôльше и бôльше, доки не доведуть край до банкрутства. Ажь тодѣ може нарозумить ся американьскій народъ и вôдбере державну керму зъ ихъ рукъ.

Сими днями переводять ся въ нашôй републицѣ такъ званѝ осѣннѝ выборы, тому по цѣлôмъ краю кипить горячкова аґітація. Платнѝ аґітаторы лѣтають немовь саранча, вôдбуває ся безлѣчь зборôвъ и вѣчь, готелѣ та шинки переповненѝ політикерами розличного сорта, котрѝ звычайно радять ся чарки на кого мають голосувати, а по часописяхъ, публичныхъ мѣсцяхъ и льокаляхъ, по брошурахъ, мурахъ, плотахъ а навѣть и деревахъ стрѣчаємо ся зъ міліонами реклямъ, якими захвалює ся сю або ту партію, сего або того кандидата. Сказано — американьскѝ выборы! Хто зъ боку дивить ся на ту метушню, тому здає ся, що цѣлу Америку перемѣнено въ величезну торговицю, на котрôй однѝ продають себе и свои права, а другѝ купують уряды и маснѝ посады.

Въ Пенсилвеніи вôдбували ся выборы дня 3. с. м., але ихъ выслѣдокъ незвѣсный доси.

Правительство Сп. Державъ послало до абисиньского короля Менелика осôбне посольство, котре має заключити зъ нимъ торговельный договôръ.

Кромѣ запрошеня до участи на всесвѣтну выставу въ Ст. Луисъ, Мо., котре є выписане на срѣбнôй плытѣ, везуть послы для короля богато цѣнныхъ дарôвъ. Мѣжь иншими є тамъ дороге оружє, одягъ, памяткова книга фотоґрафій всѣхъ знаменитостей Сп. Державъ, золотѝ годинники и т. п. Очевидно Американцѣ придержують ся тои засады, що хто смарує, той ѣде...

Противъ-католицкій рухъ ширить ся дальше въ середущо и полудневo-американьскихъ републикахъ. Ось и сими днями ухвалила палата послôвъ въ Боливіи законъ, якимъ заборонено будувати новѝ монастырѣ въ тôй републицѣ.

На таке саме заносить ся въ Бразиліи и сумежныхъ державахъ, де населене вôдъ кôлькохъ лѣтъ домагає ся знесеня монастырôвъ.

Муриньскою републикою Сенъ Домінґо потрясла нова революція. Ворохобники, якъ телеґрафують до американьскихъ дневникôвъ, мали навѣть побороти правительственну армію и здобути мѣсто Сентіеґо. Подробиць бракъ.

Всѣ рускѝ послы галицкого сойму зрекли ся своихъ мандатôвъ и покинули соймъ. Причиною сего кроку представителѣвъ руского народа є вôдкинене польскою бôльшостію сойму внесеня на основане рускои ґімназіи въ Станиславовѣ и змагане польскихъ верховодôвъ до вынародовленя Русинôвъ.

Така телеґрама надоспѣла дня 2 с. м. зô Львова до американьскихъ дневникôвъ.

Опôсля напишемо бôльше въ тôй справѣ, а теперь добавимо лишень, що тяжку, дуже тяжку борбу мусить вести нашъ народъ за свое иснованe. Вороги напосѣли ся змести его зъ лиця землѣ, тому пора намъ боронити ся до послѣдноѝ каплѣ крови. На бôкъ руска байдужносте, най згине незгода и мѣжусобицѣ, до ряду, у бôй а побѣда наша!

Російске „самодержавіе" ажь трясе ся зô страху передъ заграничными выдавництвами, котрѝ пливуть до Росіи тайными дорогами и розносять свѣтло правды помѣжь поневолеными народами. Цензура, жандармерія и поліція були безраднѝ супротивъ сеи струѣ, тому именувало міністерство справъ внутрѣшныхъ осôбну комісію, яка мала придумати охороннѝ средства противъ „новои небеспеки". Въ складъ комісіи входили також жандармы, урядники тайнои поліціи и офіцеры граничнои сторожѣ.

Комісія покôнчила недавно свои нарады и ухвалила мѣжь иншими, що правительство повинно асиґнувати кôлькадесять тысячь рублѣвъ на удержане шпѣгунôвъ середъ населеня пограничныхъ мѣсцевостей. Ихъ задачею було-бы стерегчи дорôгъ, якими перевозять ся нецензурнѝ выдавництва до имперіи деспотизму та боронити Росію передъ свѣтломъ правды и поступу.

Чи новѝ зъусиля темныхъ духôвъ знайдуть успѣхи, се инша рѣчь. Скорше нѣ, бо загально звѣсно, що розвидняючій ся день не спинить нѣяка сила въ свѣтѣ.

Американьскѝ міліонеры рѣшили ся позычити Росіи 200 міліонôвъ рублѣвъ, котрѝ мають бути заґварантованѝ на правительственныхъ нерухомостяхъ мѣста Петербурга, Москвы, Одесы и Варшавы. На що російске правительство вычить стôлько грошей, сего нѣхто не знає, бо оно не є одвѣчальнымъ передъ своимъ народомъ. Тамъ народъ мусить двигати тяжке ярмо — платити и ... не дивити ся въ руки правительства... Въ противнôмъ случаю жде его тяжка кара.

Рѣшене мировои комісіи въ справѣ границь Аляски такъ розлютило Канадійцѣвъ, що вже явно починають говорити про вôдлучене Канады вôдъ Анґліи. Панує мѣжь ними переконане, що Анґлія бажала коштомъ Канады пôддобрити ся Сп. Державамъ и велѣла мировôй комісіи рѣшити справу въ ихъ хосенъ. Сей замѣтъ пôднесено навѣть въ канадійскôмъ парляментѣ, а сенаторъ Мекмюленъ заявивъ въ интерпеляціи до правительства що поведене Анґліи є самовôльне и выкликує противъ неи въ Канадѣ ще бôльше невдоволене, чимъ въ Ирляндіи або Трансвалю.

Канадійска преса также заняла опозиційне становище и острими словами критикує анґлійске правительство.

Часопись „Chronicle", що выходить въ Гелифаксъ, такъ мѣжь иншими пише въ тôй справѣ: „Алясканьскій епизодъ свѣдчить найлѣпше, що теперѣшнѝ вôдносины Канады зъ Анґлією не можуть довго животѣти. Булобы пожаданымъ иснованe Канады яко независимои державы".

Ходить чутка, будьто-бы житє молодого испаньского короля Альфонса XIII. було почислене на мѣсяцѣ. Именно має вôнъ нездужати на чахотку (сухоты) подôбно якъ и его батько, а лѣкарѣ говорять, що вже довго не зможуть удержати его при житю.

Испаньскѝ соціялісты, републиканцѣ и прочѝ поступовѝ елементы пôдготовляють народъ въ тôмъ напрямѣ, щобы на случай смерти короля проголосити Испанію републикою.

Якъ справедливо польска „рада повятова" роздѣляє запомоги голоднымъ Русинамъ и Полякамъ.

Зъ „Комара".

Справы „Союза"

Головный Урядъ „Р. Н. С." на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель { о. М. СТЕФАНОВИЧЪ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.

Головный секретарь { С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.

Головный касієръ { АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:
Мѣсто-предсѣдатель.....М. Крачунішинъ NORTHAMPTON, PA.
Заст. секретаря..........Вас. Гришко SCRANTON, PA.
Заст. касієра..........И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радні:
М. Турокъ..........Priceburg, Pa.
Мих. Пачута..........Mt. Carmel, Pa.
Діон. Гоходъ..........Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь..........McKeesport, Pa.
Андрей Добошъ..........Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ..........Yonkers, N.Y.

Ихъ заступники:
Ал. Горбаль, Мих. Югасъ, К. Кобанъ, А. Залевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комісія:
о. Н. Підгорецкій, box 31, Jersey City, N.J. К. Кирчовъ, 140 Essex Str., „ „ Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

За 70 центôвъ на мѣсяць Союзъ платить 600 доля-рôвъ посмертного за мужа, а 300 доляровъ за жену и другй запомогы въ разѣ инших нещасныхъ выпадкôвъ.

В Союзѣ можете убезпечити вашй дѣти за таншй грошѣ якъ де инде а посмертне за нихъ достанете бôльше якъ деинде.

Члены „Союза", котрй пишуть самй до Редакціи про змѣну своеи адресы мусять всегда написати до котрого вôддѣлу „Союза" належать и якъ той вôддѣлъ называесь.

Панове мѣсецевй секретарѣ Союза! Просимо Васъ подавати намъ по каждôмъ мітинґу адресы новыхъ членôвъ, змѣны членôвъ старыхъ и списъ тыхъ котрымъ треба Свободу застановити.

Редакція.

Михаилъ Терепанъ

родомъ зъ Кашова, Земплинськои столицѣ, на Угорщинѣ. Родивъ ся 1861 року. До Америки прийшовъ 1888 р. Мешкає вродила на околици Лансфорду, Па. а вôдъ двохъ лѣтъ на Болдейлъ, де єго добре знають яко чоловѣка честного и спокôйного всѣ Русины, Словаки и Американцѣ. П. Мих. Терепанъ єсть секретаромъ братства Рождества Прес. Богородицѣ и Союза въ Лансфордѣ вже два роки. Рôвножъ бувъ вôнъ за довшій часъ предсѣдателемъ братства св. Йоана Хрестителя (належить до Соединенія) а вôдъ чотирохъ лѣтъ єсть секретаремъ тогожъ братства.

Рухъ
въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

95) Въ Beaver Meadows, Pa. заложивъ ся новый Союзъ въ присутности Ф. Поливки, секретара зъ Hazleton, Pa. Славно!

96) Въ Anthony. R. I. заложивъ ся М. Р. Н. Союзъ въ присутности И. Прегона секретара въ Providence, R. I. — Славно!

97) Въ Marion Heights, Pa. заложило ся Бр. св. О. Николая за старанємъ п. Мих. Яцка. Славно!

98) Въ Shenandoah, Pa. заложивъ ся новый Союзъ за старанємъ знаного патріота С. Демчка — Славно!

Новымъ вôддѣламъ желаемо якъ найкрасного розвою а щирымъ робôтникамъ Спаси Богъ!

С. Ядловскій,
гол. секретарь.

— Пише намъ зъ Десладжь Мо. п. Иванъ Ґалада. Неразъ читавъ я дописи въ „казетѣ", що „Свободы" люде не хотять зъ почты вôдберати и єи читати, отже то неправда, бо я знаю що братя Русины неразъ самй мене просять, щобы ихъ вписати до „Союза", щобы и они могли „Свободу" доставати. Ось и теперь приступило у насъ не менѣ нѣ бôльше лишь 22 члены до Союза, и прошу „Свободу" высылати дорослымъ, котрыхъ имена суть: С. Черницкій, Ив. Гурій, Вас. Митоличъ, Андр. Комаръ, С. Дикій, Пант. Савина. Ник. Думчакъ, Тео. Куликъ, Ст. Куликъ, Вас. Сисакъ, Гр. Сисакъ, Андр. Барна, Андр. Ревакъ. А прочй що приступили суть дѣти.

Зъ поважанємъ
Ив Ґаладя.

Безъ вступного
послѣдный разъ

будемо принимати до Союза въ Cohoes, N. Y. дня 8-го Новембра. На мітинґъ сей мае каждый членъ безусловно явити ся, бо буде ся выбирати новый урядъ.

Прошу васъ дорогй братя не вôдкладайте доброи способности, бо що тыждня можемо читати про нещаснй выпадки якй трафляють ся нашимъ людямъ — а найбôльше такимъ, що не належали нѣ до братства ни до Союза.

Чижь дивно потôмъ, що яке жите така смерть, що такихъ людей потому хоронятъ мѣсто або докторы беруть та на нихъ учать ся, а жѣнка и дрôбнй дѣти заливають ся гôркими слезами, що мали недбалого тата. 70 центôвъ на мѣсяць се неевлика грошѣ и каждый може ихъ заплатити, але 600 дол. посмертного се велика помôчь. Пробудѣть ся вже разъ и вступайте громадно до Союза.

Д. Мерена, секретарь.

Братство

Рождества Пресв. Богородицѣ въ Lansford, Pa. принимае новыхъ членôвъ въ Новембрү и Децембру то есть ажь до Нового Року за нôвъ вступного. Братство наше мае 180 членôвъ, отже тôлько членôвъ якъ мало котре друге. Наше братство належить до Союза. Братя Русины приступайте до нашого братства и до Союза а мы васъ приймемо якъ своихъ во (Христѣ братôвъ. Также дѣти свои записуйте до Союза а Р. Н Союзъ танше и лѣпше ихъ забезпечить якъ котра небудь друга асекурація. Найлѣпше буде, если дѣти будуть належати до той самои орґанізаціи, що и ихъ родичѣ а не до чужихъ асекурацій.

Сидоръ Свархошь. предсѣд.,
Михаилъ Терепанъ, секретарь.

Безъ вступного

буде принимати новыхъ членôвъ братство св. Йоана Хрестителя въ Scottdale, Pa. на мітинґу дня 15 Новембра о 2-ôй пополудни въ дсмѣ пана Петра Кулеича.

Федоръ Ярошъ, секретарь.

Братство

Трехъ Святителѣвъ вôддѣлъ 35 Р. Н. Союза дае до вѣдомости всѣмъ своимъ членамъ, що дня 15 Новембра 1903 вôдбуде ся мітинґъ на Whitney, Pa. пôдъ числомъ 68. въ домѣ Спирита Городцака. Нехай каждый членъ появить ся на той день и свôй довгъ выплатить, бо который не прийде самъ анѣ грошей не пришле, заплатить одного доляра кары.

Іоанъ Сопчишакъ, предсѣдатель,
Петро Завада, секретарь,
New Derry, Pa. Box 8.

Оголошенє.

Братство св. Илѣѣ, вôддѣлъ Р. Н. Союза 28, въ Mahanoy Plane, Pa. принимае новыхъ членôвъ въ мѣсяцю Новембрү и Децембру безъ вступного. Мітинґи вôдбувають ся въ першу недѣлю каждого мѣсяця.

Николай Дембицкій, секретарь.

Просимо всѣхъ

мѣсецевыхъ секретарѣвъ Руск. Нар. Союза, щобы намъ прислали чимъ скорше свои фотоґрафіи а также написали якъ котрый довго есть секретаремъ, сколько мае лѣтъ, звôдки походить и чимъ занимае ся.

Редакція Свободы.

До вѣдомости всѣмъ п. секретарамъ „Союза"!

О хорошй оріґінальный вôдзнаки для дѣтей Р. Н. Союза вже постаравъ ся, а также и о новй вôдзнаки для старшихъ. Каждый членъ до 3 мѣсяцѣвъ вôдъ часу вступленя мае мати вôдзнаку. Прошу всѣхъ п. секретарôвъ сейчасъ менѣ донести, скôлько вôдзнакъ для старшихъ а скôлько для дѣтей мае прислати кождому Вôддѣлови. Вôдзнаки для старшихъ мае ся все продавати по 85 цт., а вôдзнаки дитиначй по 25 ц. и то лишь за готовку.

С. Ядловскій,
Гол. секретарь.

Баль

на дохôдъ рускои парохіи въ Бофало, Н. Й. вôдбуде ся въ Вôвторокъ дня 24. Новембра 1903 въ гали Марцѣнковского на улици Амгерстъ число 432. Початокъ о 7-ôй вечеръ. Тикетъ 25 центôвъ. Для женщинъ и дѣтей вступъ вôльный. На баль сей запрошуе всѣхъ мѣсцевыхъ и околичныхъ Русинôвъ

Комітетъ Церковный.
П. Коваль предс.,
Вас. Мелникъ секр.,
Н. Середиьскій касієръ.

Великій Баль

устроює товариство »ЗОРЯ«, вôддѣлъ Р. Н. С. 69, въ New York-у спôльно зъ сестриччымъ брацтвомъ св. Ольги дня 7. Новембра 1903, въ Liberty Hall 257 E. Houston St. New York. Початокъ точно о год. 7. Вступъ вôдъ особы 25 ц. Всѣхъ членôвъ тов. »Зорѣ« якъ также и всѣхъ въ Ню Йорку и на околици мешкаючихъ Русинôвъ запрашае комітетъ балевый.

Ан. Гречухъ предсѣдатель,
Ан. Корпанъ касієръ,
Ю. Пôдсадочный секретарь.

Великій Баль

на дохôдъ новои рускои церкви въ Troy N. Y. вôдбуде ся дня 25-ого Новембра с. р. въ Jack Spinner's Hall, Cohoes, N. Y.

Початокъ точно о 6 г. вечеромъ а забава тревати-ме до 6 г. рано.

Вступъ вôдъ особы 25 цнт. Надатки и всякій дôбровôльнй жертвы зъ подякою приймае ся. Музика знаменита. Буфетъ у власнôмъ зарядѣ. Всѣхъ добромыслячихъ и до забавы охочихъ щиро запрашае

Рада церковна въ Troy, N. Y.
яко комітетъ балевый.

НАДÔСЛАНЕ.

Зъ Филадельфіи, Па.

Коли приѣхавъ я недавно до Америки и зачавъ допитуватись за рускими часописями якась людина запренумеровала менѣ »Правду«. Прочитавши єѣ кôлька чиселъ переконавъ ся я, що она друкована въ малорускôмъ языцѣ, але въ московскимъ дусѣ. Зъ того видно, що печатають єѣ рублѣ. Отже нынѣ заявляю, що такои „казеты" бôльше не хочу и зроблю такъ якъ роблять другй розумнй люде, се есть спалю, если мене коли прийде ще до мене. Дописъ въ ч. 39. зовсѣмъ „казетѣ" чести не приносить тимъ бôльше, що она написана нѣбы якимись Володимирами.

Николай Дорошъ.

Вôдозва.

На будову новои церкви въ Бортнôмъ, пов. Горлицѣ, въ Галичинѣ, зôбрали до теперь мѣжь собою Бортняне осѣвшй въ Ansonia и Derby, Conn. поверхъ $300. Зôбравшись на зборы дня 27. Септембра с. р. выбрано комітетъ и рѣшено въ тôй цѣли устроити великій баль на Thanksgiving Day дня 26. листопада на дохôдъ тойже церкви. Комітетъ мае ся о все постарати, щобъ той баль выпавъ якъ найлучше. Заразомъ кличемо до васъ братя Бортняне и взагалѣ до всѣхъ прихильникôвъ тому дѣлу, котрй суть роскиненй по инших плейзахъ, щобъ були такй и ласкавй зарядили у себе якй датки и прислали до головного Комітету пôдъ адресою: Andrew Pedbereznіak, 2 Rail Road Ave. Ansonia, Conn. Сподѣємо ся, що жаденъ зъ васъ дорогй братя не пожалуе дати свôй грôшь на почате дѣло.

Алексій Горбаль, секретарь.

Вôдозва!

Знаючи жертволюбивôсть и щедрôсть нашихъ патріотôвъ - Русинôвъ до всего, що мае на цѣли пôднести нашу просвѣту и культуру въ старôмъ краю, котрй суть запорукою нашои будучности, вôдзываюсь отсимъ до всѣхъ патріотôвъ, щобы попри збираню складокъ на рôжнй народнй цѣли зволили также жертвувати и збирати складки на будову руского народного театру у Львовѣ, пôдъ котрый уже закуплено площу. Русины зô всѣхъ сторôнъ краю надсылають щедрй лепты на сю цѣль, щобы въ коротцѣ могли повеличатись дѣломъ свого почутя, а се дѣло буде святынею руского слова и доказомъ рускои культуры. — Причинѣмъ ся отже до сего дѣла хотяй бы найдрôбнѣйшими лептами якъ се зробили Чехи, котрй выбудували свôй театръ въ Празѣ зъ центовыхъ складокъ!

На сю цѣль на зачатокъ зложили:

В. Гришко	50
Д. Лабовскій	50
о. И Арданъ	1.00
А. Савка	2.00
Ин. Свала	50
С. Чарнецкій	50
Разомъ	$5.00

Жертвы прошу надсылати на адресу:
Andrew Sawka,
Scranton, Pa. Linden st. 209.

Осторога.

Звертае ся увагу Всч. Отцѣвъ духовныхъ, котрй намѣряють выѣхати зъ Галичины до Америки, щобы не пускали ся въ дорогу безъ попередного порозумѣня ся зъ Радою Духовною и скорше заки достануть вôдъ неи вôзванє до выѣзду. Въ противнôмъ разѣ можуть наразити ся на тое, що довшій часъ будуть мусѣли сидѣти безъ мѣсця, або и жадной посады не одержать. Всѣ дотичнй письма належить слати на руки секретаря Рады Духовнои пôдъ адресою: Rev. St. Makar, Mt. Carmel, Pa. U. S. of America.

Вôдъ Рады Духовнои въ Америцѣ,
о. Ив. Константиневичъ, предсѣдатель, о. Ст. Макаръ, секретарь.

ПѢСНЯ
про Ню Йоркъ и старый край.

Ту въ Ню Йорку домы, мосты
Въ хмары ся впирають,
Що дня свѣжй еміґранты
Сюда приѣзджають.

Вони сюда приѣзджають,
Роботы шукають,
Неразъ дармо мѣсяць кôлька
Дорогу збивають.

А нюйорска дороженька
Камѣнцями вбита,
Бо єѣ народъ поправляє
Вѣдъ небо и свѣта.

Ней си каждый погадає,
Же ту тяжко жити,
Якъ ту мусить бѣдный народъ
Вѣдъ небо робити.

Нашй свѣжй еміґранты
На тось прививляють
Тай помалу свой край рôдный
Тутка забувають.

До Ню Йорку можь прибути.
Только молодому,
Якъ поробишь лѣтъ ту кôлька —
Нездалый нѣкому.

До Ню Йорку можь прибути
Заробити грошѣ,
Такъ выѣзджай въ свôй край рôдный
Роздай драбамъ грошѣ.

Въ старôмъ краю, добре знаю,
Ляхôвъ, драбôвъ много,
Вызискають чоловѣка
До грошa одного.

Не дивуюсь ляхамъ, драбамъ,
Але своему люду,
Якъ приѣду въ свôй край рôдный
Того не забуду.

Не дивуюсь тому люду,
Але своему брату,
Котрый мене тамка скривдивъ,
Але я не плачу.

А я маю въ старôмъ краю
Жѣнку тай дитину,
Троха грошей, троха землѣ,
Тай малу хатину.

Я не хочу тамъ вертати
Драбôвъ, ляхôвъ спомагати;
Продамъ спадки и хатину
Стягну жѣнку тай дитину.

Бо ту можна заробити,
То я добре знаю,
А тимъ часомъ па минуту
По пôвъ центa маю.

Я въ Ню Йорку працувавъ
Троха доробивъ ся,
Тай поѣхавъ въ старый край
И тамъ оженивъ ся.

Я за добрый той край мавъ
Зачавъ ґаздувати,
Всякой кривды тамъ зазнавъ
Мусѣвъ вандрувати.

А вы сѣвжй еміґранты
То запамятайте,
Заробите тутка грошей
Назадъ не вертайте.

Бо ту можна заробити
И жити выгôдно,
Ще й до того шпакувати
Тутка не потрѣбно.

Я вже тяжко не працюю
А заплату маю,
Стану собѣ зъ молоточкомъ
По ковадлѣ граю.

Якъ заграю коломыйки
Тай си погадаю,
Нема тутка такой кривды
Якъ у старôмъ краю.

Много такихъ въ старôмъ краю
Що люби' корони,
Хотя' добре ѣсти пити
А щобъ нероботи.

Такъ якъ тін асесоры
Хтѣлибъ жити гойно,
Ино ходя' заглядають,
Щобъ залити горло.

Тутка люде не привыкли,
Щобъ дурницю пити,
Бо тутъ уже всѣ народы
До працѣ привыкли.

Много тутка що працують
Вôдъ ночи до ранку,
Якъ забракне имъ роботы
Йдуть до свого банку.

Якъ вôдбере троха въ банку
То ся не зажурить,
Мае за що ѣсти, пити,
Цигара закурить.

Якъ ту мъ пѣсню выкладавъ
То ми ишло справнѣ,
Бо щомъ тутка уложивъ
То є зъ щирой правды.

Тую пѣсню уложивъ Иванъ Прокопович зô Скалы, повѣта Борщевского, Галичина.

— Вп. членамъ товариства »Зорѣ« въ New York-у и жертвователямъ Рогатиньской Бурсы подаю свою сталу адресу.

G. Pidsadoczy
Box 19, Jersey City, N. J.

Американьскй паперы.

Юнайтедъ Стейтсъ Дистриктъ Кортъ надъ почтою въ Скрентонѣ засѣдае майже кождого дня въ роцѣ и выдае паперы. Хто хоче достати паперы може прийти зô свѣдками до сего корту и достати паперы таки того самого дня. Потреба однакъ повѣдомити о своимъ приходѣ впередъ клярки E. R. W. Searle, Federal Bldg. Scranton, Pa., щобы вôнъ мôгъ все приготовити до переслуханя.

ВСЯЧИНА.

Свѣтъ въ числахъ.

— Папа римскій одержує денно около 25 тысячь листôвъ, анґлійскій король 5 тысячь, италійскій около 500, а нѣмецкій и австрійскій цѣсарь по 100. Є що читати!

— Минувшого року було на Буковинѣ 367 жандармôвъ, а мѣжь ними 9 офіцирôвъ.

— До всѣхъ нѣмецкихъ университетôвъ ходило въ першôмъ пôврôцѣ 1903 р. 37 тысячь 813 студентôвъ. Въ тôмъ числѣ було 2.731 чужинцѣвъ, найбôльше зъ Росіи и Австріи.

— Зъ Росіи вывозять що року за границю поверхъ біліонъ яєць.

Русинъ Китайцемъ.

Ходачковый шляхтичь зъ пôдъ Самбора, Иванъ Боберскій, що выемиґрувавъ зъ Галичины тому яких 70 лѣтъ до Парижа, а ввôдтамъ поѣхавъ 1847 р. до Пекіну, ставъ адъютантомъ одного высокого китайского мандарина и дôйшовъ до великихъ почестей та до уряду мандарина першои клясы. Своє имя перемѣнивъ вôнъ зъ китайска на Чім-бо-бра. Єго убито 1863 р. въ мѣстѣ Нанкінѣ пôдчасъ рунту, що тамъ бувъ въ тôмъ часѣ.

Дещо про Полтаву.

Мѣсто Полтава, въ котрôмъ вôдслонено памятникъ Котляревского, основане въ половинѣ 12. вѣка, лежить при сплывѣ рѣчки Полтавки зъ Ворсклею при зелѣзничôмъ шляху Елисаветгородъ Харкôвъ. Въ послѣдныхъ рокахъ получено Полтаву прямымъ шляхомъ зелѣзницѣ зъ Кієвомъ черезъ Лубны. Въ 1897 р. Полтава числила 53.000 жителѣвъ. Въ тôмъ роцѣ було въ Полтавѣ: 19 православныхъ церковь, 1 римо-кат. костелъ, 1 еванг. костелъ, монастырь и синаґоґа, двѣ ґимназіи, мужеска и женьска, реальна школа, духовна семинарія, кадетска школа, дѣвочій институтъ, промысловый музей, 2 театры, 6 фінансовыхъ институцій, 25 фабрикъ и т. д. Яко ґуберніяльне мѣсто и осѣдокъ православного епископа, мимо значного числа жидовского населеня Полтава вызначає ся простыми, широкими и чистыми улицями та гарными площами. На двохъ площахъ стоять два памятники на споминъ кровавыхъ битвъ зведеныхъ пôдъ Полтавою. Оденъ памятникъ має вынъ высокого обелиска зъ орломъ на верху. Другій въ видѣ чотырогранной призмы зъ мечемъ, щитомъ и шоломомъ на вершку, ставъ въ 1895 роцѣ на гробѣ поляглыхъ Шведôвъ въ битвѣ пôдъ Полтавою зъ 1709 р. въ часѣ войны Петра Великого зъ шведскимъ королемъ Карломъ XII. — Полтавска ґубернія, зложена зъ 15 повѣтôвъ, обнимає просторъ близько 50.000 клм. (3|5 простору Галичины) и числила въ 1897 р. 2.794.727 душъ населеня, зъ малыми вынимками, самыхъ Украинцѣвъ.

Пѣсня.

Ишовъ Грицько зъ вечерниць тай темнои ночи, сидить жаба надъ водою вытрѣщила очи. Я на неѣ геля! геля! а вона присѣла, кобъ не ожугъ и лопата булабъ мене зъѣла.

Подавъ Т. Дѣденко.

На селѣ.

— Иване, чому ты не носишь сорочки?

— Гмъ... видите, я маю на се три важнѣ причины: що безъ сорочки можна обôйти ся; що, якъ носить ся сорочку, то може єи „закутникъ“ зъ плечей здерти и що въ мене нема нѣякои сорочки.

Зъ „Комара“.

Испытованый учитель,

Русинъ, лѣтъ 28, жонатый, кореспондентъ въ рускôй, польскôй, нѣмецкôй и италійскôй мовѣ, розумѣє пасѣчництво, господарство и т. д., пошукує зъ Галичины посады учительскои въ кольоніи рускôй, польскôй або нѣмецкôй въ Сполученыхъ Державахъ. Прийме такожъ иншу вôдповѣдну посаду. Вѣдомости удѣлить редакція „Свободы“.

— Хочете безпечно и скоро заѣхати до старого краю, або спровадити родину зъ краю, купѣть собѣ шифкарту вôдъ John-a Nemeth-a, 457 Washington St. New York, N.Y.

Где єсть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу газету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошенє напередъ.

Де єсть?

Панько Ґлухій зъ села Пищатинцѣ, пов. Борщѣвъ, Галичина. Приѣхавъ до Винипеґъ въ Маю 1902. Пошукує єго братъ

Danylo Gluchi,
P. O. Wolseley, Assa., Canada.

Де єсть?

Кость Кретъ зъ села Мацины, повѣта Горлицѣ, Галичина. Приѣхавъ до Америки тому 8 лѣтъ, має ея знаходити коло Scranton або Olyphant, Pa. Шукає єго:

Fecko Kret,
P. O. Morrissey, B. C., Canada.

Шукаю

мою жену Вікту Козенчакъ зъ роду Смоковичь; походить зъ Солины, пов. Лѣско, Галичина. Пôйшла вôдъ мене 14-го Септембра. Взяла 200. дол. и дворôчне дѣвча; знає троха по анґлійски. Має бути коло Чікаґо або Ст. Луисъ. Хто менѣ о нѣй донесе, дôстане 10 долярôвъ надгороды.

Andrew Kozenchak,
Box 16, Smoke Run, Pa.
Clearf. Co.

Фармы!

Нынѣ кождый ся пытає що станесь пôзнѣйше?

Чи пôде робота? Чи буде страйкъ? А нѣхто не може вôдповѣсти.

Чи знаете, де не мусите ся бояти страйкôвъ?

Фарма є одинокою рѣчею де нема страйку. На фармѣ нема босôвъ, чоловѣкъ є своимъ паномъ и нѣхто не выкине єго зъ роботы.

Нашою задачею єсть помочи вамъ стати независимыми.

Купѣть собѣ фарму. Черезъ наше посередництво можете купити собѣ фарму въ **Верджиніи.** Земля добра, здорова вода и воздухъ. Уродить ся все, що посѣєте або посадите и можете продати за готовû грошѣ.

Голосѣть ся до:

JOHN JELINEK,
1116. Pine Alley, Braddock, Pa.

Купуйте книжки!

Американьскій шляхтичь	15
Весела книжочка зъ образками	30
Де-що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що зъ історіи російскои православнои місіи въ Америцѣ	10
Дорога до свѣдомости	10
Казка про жида	10
Канадійска Русь	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русинôвъ	15
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя С. Макара	15
Про вôдступник. вôдъ рос. православія	10
Розмова Поляка зъ Русиномъ	10
Тарасъ Шевченко	15
Тымко Гаврилюкъ	15
Якъ повставъ свѣтъ?	15

Хто передъ Новымъ Рокомъ пришле намъ пôвтора доляра ($1.50) на повысшû книжочки, тому вышлемо всѣ 16 книжочокъ и оплатимо почту.

КНИЖКИ

!ПО ЗНИЖЕНОЙ ЦѢНѢ!

Антоній и Клеопатра	75
Альманахъ	50
Буря, драма Островского	50
Багнітки	10
Богацько галасу зъ нечевя, комедія	50
Варвара, драма	30
Вôдродженє Толстого	1.50
Вôзникъ Геншель	75
Въ темрявѣ, драма	15
Викъ (1798—1898)	1.50
Житя Святыхъ два великû томы, понадъ 1400 сторôнъ	6 00
Метелики	50
Мôй измарагдъ	100
Матеріялы до украиньско рускои етноґрафія (3 томы) по	100
Моноґрафіи Костомарова	50
Маніфестъ комуністичнои партіи	20
Молитвеникъ	50
Морозенко Мирного	35
На добродѣйнû цѣли, комедія	35
Народ. календарь Просвѣты 1900, 1901 и 1902	5
Народ. календарь Просвѣты 1903	10
Новû и перемѣннû звѣзды	5
Нападъ на млынъ	10
Національне питанє въ Норвеґіи	5
Нетлѣ	25
Непропаща сила	10
Народнôсть и єѣ початки	15
Нечитальникъ и другû оповѣданя	50
Нагула	10
„Наука“ рôчникъ зъ 1878 р.	3.00
Начала физики	10
Некультурна	15
Наша родина	50
Отношенія обрядовû въ схôднôй Галичинѣ	25
Осанна	50
Оповѣданя Коцюбиньского	10

(Дальше буде.)

Повысшû книжки маємо тôлько въ однôмъ або двохъ примѣрникахъ, длятого просимо замовляти сейчасъ.

Сû книжки, котрû понизше списанû можете всегда дôстати!

Абу Касимовû капцѣ	30
Апостолы и Евангелія	35
Библія велика	50
Букварь рускій	25
Граматика руска	25
Друга китичка для малыхъ дѣвчатъ	10
Дослѣды зъ поля статистики	10
Енеїда Котляревского	50
Зъ села, оповѣданя	10
Записки школяра	20
Забобоны та ворожбитство	20
И мы въ Европѣ	10
Иванъ Гусъ	5
Кльод Ґе	5
Карбы	25
Каштанка	5
Календарь „Союза“ (1903)	25
Катехизмъ	10
Лисъ Микита	50
Микола Палкинъ	10
Микола Костомаровъ	5
Народъ въ неволѣ	10
Новомодный спѣваникъ	15
Оповѣданя для дѣтей	20
Оповѣданя Стороженка	10
Пѣснословець	50
Пригоды Донъ-Кихота	40
Ревізоръ зъ Петербурга	30
Русины пряшôвскои епархіи	35
Рускій спѣваникъ	40
Судный день	50
Сѣмъ казокъ	50
Словаки чи Русины?	25
Стежечка въ рай	50
Хлопскû пѣсни	10
Читанка трета	40
Яблочникарь, комедія	15
Шейкспіръ въ повѣсткахъ	10
Читанка друга	25
Читанка четверта	50
Хлѣбъ душѣ	1.00

(Дальше буде)

Замовляйте тôлько тû книжки, котрû бачите въ послѣднôмъ числѣ „Свободы“.

Всѣ попереднû списы и цѣнники книжокъ суть неважнû.

Зъ замовленями посылайте и грошѣ.

Пишѣть выразно.

Замовлень на суму менчу якъ доляра не принимає ся.

Почту мы оплачуємо.

Адресъ:

SVOBODA,
Box 353, Scranton, Pa.

Книжки повысше выписанû высилаємо сейчасъ по одержаню замовленя.

ЄСЛИ на якôмъ плейсѣ є васъ лишь 5 Русинôвъ а хотѣли бы сте приступити до Союза, то заложѣть собѣ маленьке братство и напишѣть про се головному секретарови S. Jadlowsky, Box 76, Jersey City, N. J. а вôнъ вамъ дасть близшû поясненя и пришле потрѣбнû рѣчи.

Кожде братство

повинно мати книжку для опѣкуна хорыхъ, одну або бôльше, для записованя коли, хто захорувавъ и якъ довго бувъ хорый. Таку книжку можете дôстати въ Ред. „Свободы“. Одна коштує доляра. Грошѣ присилайте напередъ.

SVOBODA
Box 353, SCRANTON, PA.

Хочешь читати дещо веселого и насмѣятись?

Купи собѣ „Комара“.

Три старû рôчники коштують лишь $3.50.

Оденъ рôчникъ $1.25.

Хто хоче дôставати „Комара“ що два тыжднѣ черезъ оденъ рôкъ, нехай зашле 2 доляры на адресу:

„Комар“,
Собѣщина ч. 8.,
Львôвъ, Austria, Galicia.

Тамъ можете дôстати такожъ слѣдуючû книжки:

Календарь „Комара“ на рôкъ 1903	15ц.
Новомодный Спѣваникъ	20 „
Деканы зъ гôръ	15 „

!КУПУЙТЕ!

КНИЖОЧКИ для записованя мѣсячнои колекты и другихъ жертвъ на вашу школу, церковь, плебанію и т. д. Можете ихъ дôстати по цѣнѣ 7 центôвъ за одну. Такû книжочки повинна кожда парафія роздати своимъ членамъ. Кождый парафіянинъ повиненъ мати таку книжочку, тогды буде знати, що тû грошѣ якû вôнъ заплативъ на церковь и т. и. ему не пропадуть.

БЛЯНКЕТЫ на метрики хресту, вѣнчаня и похорону по цѣнѣ 2 центы за штуку.

БРАТСКû опѣкуны хорыхъ повиннû мати книжки для записованя коли хто захорувавъ, на яку слабôсть и т. д. Одна книжка коштує одного доляря.

— SVOBODA. —
Box 353,
SCRANTON, PA.

Длячого маєте удаватись до чужихъ, єсли

ВИКТОРЪ ВѢЛЮШЬ,

Судія покою и публичный нотарь,

Залагоджує всякû судовû справы, колектує спадки, выробляє повномочія и контракты купна въ Галичинѣ и Княжествѣ Познаньскôмъ.

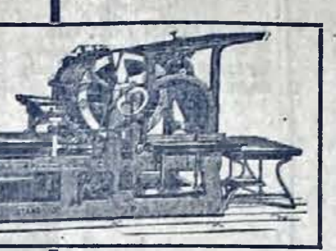
Посылає грошѣ до всѣхъ частей свѣта по цѣнахъ курсу.

Продає шифкарты на всѣ пароходы до всякои мѣсцевости въ краю и назадъ.

Real Estate. Продає домы, лоты и пожичає грошѣ на будову домôвъ. Асекурує вôдъ огня въ найлѣпшихъ компаніяхъ.

VICTOR WILUSZ
205 Washington Str.
JERSEY CITY, N. J.

Друкарня „Свободы“

ВЫКОНУЄ:

ТИКЕТЫ, на пікніки, балѣ, выправы, представленя,
ПАПЕРЫ листовû,
КОВЕРТЫ для братствъ и поодинокихъ людей,
СТАТУТЫ братскû,
КНИГИ параф. и братскû,
КНИЖКИ колекторскû, братскû и т. п.,
ПЛЯКАТЫ,
ЦИРКУЛЯРЕ

и взагалѣ всѣ роботы друкарскû

!!!СТАРАННО, ТАНО И НА ЧАСЪ!!!

АДРЕСЪ: SVOBODA,
BOX 353, SCRANTON, PA.

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

Russian Mercantile Co. Ld.

— въ —

SHAMOKIN, PA., 327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побольшеный, украшеный и на ново уряджений. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказує, що може компанічна робота. — Всѣ розумнû Русины належать до той компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертає сторъ сумою $4,000.00 Заряджують нимъ:

Н. Габура, М. Колодѣй и М. Пелякъ.

Найновѣйшимъ вынаходомъ помѣжь годинками є отся годинка, КОТРУ ТУТЪ БАЧИТЕ.

Моя Електрично свѣтляча годинка є дуже выгôдна длятого, що въ ночи, въ темнотѣ свѣтить и показує часъ акуратно безъ жадного свѣтла. Ся годинка має такожь календарь, котрый Вамъ покаже кождый день кождого мѣсяця въ роцѣ, голосно будить и добре ходить такъ якъ реґуляторъ.

Въ кождôмъ домѣ повинна бути така выгôдна рѣчь — коштує лишь $1.50. Можете єѣ купити лишь у мене. Сторникамъ и аґентамъ продаю за низшу цѣну.

Пишѣть по великій образковый цѣнникъ всѣлякихъ найновшихъ рѣчей.

Пишѣть латиньскими буквами.

S. KELTONIK, PUNXSUTAWNEY, PA.

ИВАНЪ ГЛОВА

JOHN GLOVA (POSTMASTER)

— въ —

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякû потрѣбнû рѣчѣ до житя. якъ такожь можна купити убраня майнерскû и звычайнû.

Посылає такожь грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано. и безпечно.

Продає шифкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

ДОКТОРЪ ПРАВЪ

ЮЛІЯНЪ ЧУПКА,

—адвокатъ,—

3 N. Main Str., Wilkes-Barre, Pa.
P. O. Box 372.

Єго офісъ въ Scranton, Pa. є на 303 Spruce Str. Але до Скрентонъ приѣзджає тôлько кождого понедѣлка и четверга вôдъ годины 6-ои до 8-ои вечеромъ.

Всѣ справы американьскû въ повѣтахъ: Люзерне и Лякована.

Хто має справу ґрунтову, або хоче вôдобрати грошѣ або спадокъ въ старôмъ краю, най удасть ся до адвоката Чупки, бо вôнъ бувъ адвокатомъ въ Галичинѣ.

Всѣ контракты, правнû паперы и повномочія.

SOCIALISM is the coming issue in politics. You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read

The International Socialist Review

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Farmers. No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers
56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

Гей Русины! чи знаєте вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы єго певно добре знаєте. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и найноднѣйшій сторъ зъ убранями. Купите добре „шифкарту“ и скоро а безпечно пошле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ має ще найпараднѣйшій салунъ въ мѣстѣ пôдъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ роднои бабки на весѣлю.

— Хочете правовати ся, выставити кому повномочіє, купити або продати маєтокъ, дôстати сплатокъ, сколектовати грошѣ вôдъ довжникôвъ або увôльнити ся вôдъ войсковои екзецирки, пишѣть до John-a Nemeth-a 457 Washington St. New York, N. Y. Вôнъ вамъ всьо зробить якъ найлѣпше и скоро.

НАЙСИЛЬНѢЙШИМЪ ОРУЖІЕМЪ,

ЯКИМЪ МОЖНА ПОБОРОТИ ХОРОБУ И ВСЯКЙ СЛАБОСТИ ЕСТЬ — НАУКА.

Якимъ способомъ Професоръ Коллинсъ лѣчить хоробы?

Цѣлый свѣтъ признае, що наука есть найсильнѣйшимъ оружіемъ, котрымъ поборюе ся всякй слабости. Лѣкарь, котрый хоче вылѣчити хорого, мусить пôзнати ся на его хворотѣ. Мало ученй и недосвѣдченй лѣкарѣ не тôлько що не помагають хворымъ, але противно шкодять имъ. Єсли лѣкарь на певно не пôзнае слабôсть, предпише слабому лѣкъ на якусь иншу слабôсть а такимъ чиномъ не тôлько що не помагае але еще шкодить чоловѣку. Коли бы лѣкарь пôзнавъ ся на хоробѣ и предписавъ хворому потрѣбну медицину, то о много меньше людей умерало бы.

Добре знамый ученець, **Професоръ Коллинсъ** завсѣгды клавъ найбôльшу вагу на те, щобы акуратно пôзнати хвороту. Своєю наукою и досвѣдченемъ дôйшовъ до того, що днесь дуже легко пôзнае всякую слабôсть и то безъ похибы.

Професоръ Коллинсъ черезъ свою науку богато добра здѣлавъ для людей, котрй славлять го теперь по цѣлôй Америцѣ. Абы всѣмъ вымогамъ лѣкарскимъ задосыть учинити, вôнъ мусѣвъ свôй закладъ лѣкарскій побôльшити и лучше зарядити. На се вынанявъ великій дôмъ, котрый находить ся пôдъ **№ 140 W. 34th Street,** где продовжуе свою благодарную дѣятельнôсть. Всѣ письма до него треба писати пôдъ тую адресою.

Кождый хворый чоловѣкъ,

котрый потребуе помочи лѣкарской, повиненъ удати ся до **Проф. Коллинса.** Не шукайте за иншими лѣкарями, що бысте потôмъ не каяли ся. **Проф. Коллинса** цѣла Америка знае и кождый вамъ скаже, що вôнъ є оденъ зъ найлучшихъ лѣкарôвъ. Такимъ успѣхомъ въ лѣчиню хворыхъ во всѣхъ слабостяхъ якъ **Проф. Коллинсъ** не може жаденъ зъ лѣкарôвъ похвалити ся.

Професоръ Е. С. Коллинсъ.

Лѣчить всѣ слабости.

Проф. Коллинсъ сейчасъ спôзнае ся на слабости такъ мужескôй, якъ и женскôй и лѣчить зъ великимъ успѣхомъ во всѣхъ слабостяхъ а навѣть найбôльше застарѣлй и хроничнй хоробы. Хоробы жолудка, серця, печинки, нерокъ, легкихъ, мѣхура, крови, горла, носа, костей и т. д. лѣчить дуже скоро. Особенно звертае увагу на тайнй и поглавнй хоробы.

Мущины або женщины терпячи на подôбнй хоробы, нехай не ганьблять ся, лишь смѣло пишуть до **Проф. Коллинса** на низше подану адресу. Женщины терплячи на мѣсячнй непорядки, нехай не зволѣкають довго и чимъ скорше пишуть на подану адресу а **Проф. Коллинсъ** якъ найскорше буде старати ся имъ помогчи

Заразливи хоробы

Професоръ Коллинсъ лѣчить пôсля свого власного способу и ручить за скоре и цѣлковите выздоровлене.

Зъ тысячныхъ листôвъ котрй **Проф. Коллинсъ** дôставъ вôдъ своихъ вылѣченыхъ пацієнтôвъ, подаемо ту кôлька вытягôвъ:

Plymouth, Pa.

Я терпѣвъ черезъ довгій часъ на жалудкову слабôсть. По кождôмъ ѣдженю болѣло мене въ жолудку а ѣджене ся менѣ обридло. Заживавемъ всякй захвалюванй лѣкарства, але мнѣ непомагало. Вкôнци такъ я упавъ на силахъ, що не мôгъ емъ нѣякой роботы выконувати. А Проф. Коллинсъ вылѣчивъ меня въ протягу одного мѣсяця. Василь Лисико.

Boonton, N. J.

Высокоповажаный Проф. Коллинсъ! Даю до вѣдомости всѣмъ моимъ краянамъ, що Проф. Коллинсъ є найлѣпшимъ лѣкаремъ, якого я пôзнала въ моимъ житю. Я була хвора вôдъ 17. новембра 1901, до 30. юнія 1902. Мала я бите серца и трясламъ ся на цѣлôмъ тѣлѣ. Ходиламъ по розмаитыхъ докторахъ, але то мнѣ непомогло. Опôсля удала ся я до славного Проф. Коллинса и вôнъ мене вылѣчивъ. Теперь я цѣлкомъ здорова. Сердечно вамъ дякую Впов. пане Професоръ. Жійте на славу и пожиток людскости на многая и благая лѣта!

Марія Барна,
box 218, Boonton, N. J.

Mahanoy City, Pa.

Вашй лѣкарства я получивъ въ *Crystal Falls, Mich.* Теперь я бываю въ Mahanoy City, Pa. Лѣкарства менѣ помогли и цѣлкомъ я здоровъ. Дякую вамъ сердечно. Вы сте великій добродѣй убогихъ, бо такъ лѣчите бѣдного, якъ и богатого. Иншй лѣкарѣ лѣчать лишь тыхъ, що грошѣ мають а и такъ имъ ничь не поможуть. Вы сте найлѣпшій лѣкарь и справедливый чоловѣкъ; до васъ повиненъ кождый удавати ся. Тото подайте до ґазетъ, що бы о васъ кождый знавъ. Сердечно васъ здоровлю

Иванъ Реповай,
606 W. Water St., Mahanoy City, Pa.

Єсли кто є хворый, нехай пише до ПРОФ. КОЛЛИНСА и вôдповѣсть на слѣдуючи пытаня:

Кашлете?
Худнете?
Вомѣтуєте?
Маєте уплывы?
Тече вамъ зъ устъ?
Маєте розвôльнене?
Пече васъ въ горлѣ?
Маєте злый апетитъ?
Болить васъ въ боцѣ?
Маєте короткій вôддыхъ?
Маєте затверджене?
Свербить васъ шкôра?
Трясуть ся вамъ руки?
Маєте нечистый языкъ?
Чуєте бôль въ костяхъ?
Болить васъ по ѣдженю?
Завертає ся вамъ голова?
Рѣже васъ пôдчасъ мочу?
Маєте сильне бите серца?
Курчитъ вамъ въ животѣ?
Чи скоро лякаєте ся?
Чи скоро застуджуєте ся?
Чи чуєте зиму въ неркахъ?
Чуєте бôль на верху головы?
Чи були сте хворй на заразливй хоробы?
Чи чуєте ся цѣлкомъ розпаленымъ?
Чи чуєте ся слабымъ, коли встаєте?

Закладъ лѣкарскій отвореный є кождого дня вôдъ 10. год. рано до 1. год. а по полудни вôдъ 2. до 5. Въ недѣлю лишь вôдъ 10. рано до 1. по полудни.

Пишѣть по руски и адресуйте такъ:

PROF. E. C. COLLINS,
New York Medical Institute, 140 W. 34th St., New York, N. Y.